

ΕΛΛΟΠΗΛΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ — ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Α' ΤΕΥΧΟΣ 4ον

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Νοέμβριος 1930

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

W.	Δαρβινισμός η Όσμπορνισμός ; Μία νέα επιστημονική θεωρία.
ΧΑΡΗΣ. ΚΙΟΥΡΗΣ	Περιηγήσεις γύρω στην "Ηπειρο.
ΑΛΚΗΣ. ΜΥΡΣΙΝΗΣ	Κόρος. (Ποίημα).
Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ	Τὸ Γέλοιο μελέτη Β'.
N. Γ. ΔΟΣΙΟΣ δ. φ..	Δημώδεις ἐτυμολογίαι (=παρετυμολογίαι).
ΓΙΩΣΕΦ. ΕΛΙΓΙΑ.	Ἀντιθέσεις. (Ποίημα).
Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΗΣ	Ἀπὸ τὸν Ἀλκίφρονα.
ΤΑΚΗΣ. ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ	Ἡ Ἀλήθεια. (Ποίημα).
† Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ	Ὑπερτάτη Θυσία—δράμα, (συνέχεια καὶ τέλος).
Π. Γ. ΦΑΝΤΗΣ	Συνέδριον προστασίας μητρὸς καὶ παιδιοῦ.
ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ	Ἰωάννης Κανάτας.
† Σ. Μ.	Μία πολὺ ἀπλὴ ἱστορία (Ποίημα).
	(Συνέχεια ἐπὶ σελ.)

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ — ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 25 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΕΤΗΣΙΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΔΡ.	75
ΔΙΑ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΩΝ	Σελ.	10
ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ	Δολλ.	3

Εμβόσματα και δ,τι σχετικόν με την ύλην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ελλοπίας»
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ (Συνέχεια)

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.

ΕΙΚΟΝΕΣ—Ζαγόρι ὁ Βῆκος. Μία γωνία τῆς ἐκθέσεως Τζουμάκα. Ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν τοῦ οἰκοτροφείου θηλέων Ἰωαννίνων. Ἀλληλογραφία.

ΔΑΡΒΙΝΙΣΜΟΣ ἢ ΟΣΜΠΟΡΝΙΣΜΟΣ ;

ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Ὁ Δόκτωρ Ὁσμπέρν Ἀμερικανὸς ἀνατρέπει τὴν παλαιὰν θεωρίαν τοῦ Δαρβίνου.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν κατὰγεται ἀπὸ τὸν πίθηκον. Ὁ ἄνθρωπος πρὸ δύο ἑκατομμυρίων διακοσίων πενήντα χιλιάδων ἐτῶν ἦτο φυσιολογικῶς ὅ,τι εἶναι σήμερον. Ἡ ἐξέλιξις ἤρ-
χισε πρὸ δύο ἑκατομμυρίων ἐτῶν.

Ὁ Κάρολος Ροβέρτος Δαρβίνος, ἔγγο-
νος τοῦ Ἰωάννου Δαρβίνου Ἀγγλου ἱα-
τροῦ καὶ ποιητοῦ (1731—1802) ἐγεννήθη
τὸ ἔτος 1806, ἐν Σρούσβεργου καὶ ἀπέθανε
κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐν τῇ παρὰ τὰ περὶχω-
ρα τοῦ Λονδίνου ἐξοχικῇ τοῦ ἐπαύλει Ἰδι-
κτησία Λάουν ὅπου ἔζησε τὸν μεγαλύτερον
μέρος τῆς ζωῆς του καλλιεργῶν τὰ φυτὰ
καὶ ἐκτρέφων ὃ ἴδιος ζῶα τὰ ὁποῖα τοῦ
ἐχρησίμευον διὰ τὰς βιολογικὰς του παρα-
τηρήσεις. Ὁ Δαρβίνος ἐσπούδασεν ἐν Ἐ-
διμβούργῳ καὶ Καταβρυγίᾳ καὶ μετὰ τὸ
πέραν τῶν σπουδῶν του συνάδευσε ὡς
φυσιολογικὸν τὴν ὑπὸ τὸν Πλοίαρχον κατό-
πιν Ναύαρχον Φίλντς—Ρόυ, ἐξερευνητικὴν
ἀνὰ τὴν γῆν ἀποστολὴν ἐπὶ τοῦ πολεμι-
κοῦ πλοίου «Beagle» καὶ κατόπιν πεντα-
ετοῦς ὁλοκλήρου ἀπουσίας, ἐπανῆλθε εἰς
Ἀγγλίαν ἐγκατασταθεὶς ὀριστικῶς εἰς Λά-
ουν, ὅπου ἐπεδόθη εἰς τὰς βιολογικὰς ἐρεῦ-
νας. Πόρισμα τῶν ὁποίων ἦτο αἱ ὑπὸ τὸ
ὄνομα Δαρβινισμὸς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλι-
ον γνωστὰ βιολογικὰ θεωρίαι του, αἱ ὁ-
ποῖαι ἐπιστημονικῶς καὶ κοσμοθεωρητι-
κῶς μεγίστην ἐπίδρασιν ἔσχον ἐπὶ τῆς
πνευματικῆς κινήσεως τοῦ 19^{ου} αἰῶνος.
(τοῦ Βου ἡμίσεως).

Αἱ ἀρχικαὶ του δημοσιεύσεις ἦσαν αἱ
ἐξῆς: «Φυσικοϊστορικαὶ καὶ γεωλογικαὶ ἐ-
ρευναι κατὰ τὸ πενταετὲς ταξείδιον τοῦ πο-
λεμικοῦ πλοίου Beagle. Ζωολογικαὶ παρα-
τηρήσεις, καὶ ταξείδιον ἐνὸς φυσιολογικοῦ
ἀνὰ τὸν κόσμον ἦσαν τὸ πόρισμα τῆς πεν-
ταετοῦς αὐτοῦ ἀνὰ τὴν γῆν περιουσίας λό-
γῳ δὲ τῶν διαφόρων μελετῶν του καὶ ἐρευν-
νῶν ὡς π. χ. **Μονογραφία περὶ τῶν
Μαλλαπόδων Μονογραφία περὶ τῶν
ἀπολελιθωμένων βαλανιδιῶν, σύστασις
καὶ κατανομή τῶν κοραλλίων, κ. τ. λ.** ὁ
Δαρβίνος κατετάγη εἰς τὴν πρώτην σειρὰν

τῶν φυσιολογικῶν τῆς ἐποχῆς του. Τὸ ἔρ-
γον ὅμως τὸ ὁποῖον κατέστησε τὸ ὄνομα
τοῦ Δαρβίνου παγκοσμίως γνωστὸν καὶ
περὶ τὸ ὁποῖον καὶ τὰς συνεπείας τοῦ ὁποῖ-
ου μέγας ἀγὼν καὶ μεγάλαι κινήσεις ἐγένε-
το εἶνε τὸ ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὸ ἔτος 1859
δημοσιευθὲν «περὶ γενέσεως τῶν εἰδῶν
μὴ τῆς Φυσιολογικῆς ἐπιλογῆς», ἐν ᾧ ἐ-
πιστημονικῶς αὐστηρότατα διετύπωσε καὶ
τελικῶς διεμόρφωσε τὴν μέχρι τότε ἀμυ-
δρῶς καὶ ἀορίστως ὑπὸ διαφόρων φυσιολο-
γικῶν καὶ σοφῶν ὑποστηρικθεισάν, θεω-
ρίαν τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς. Ριζικῶς δὲ δι-
ετύπωσε καὶ τὴν τελευταίαν συνέπειαν τῆς
περὶ τῆς γενέσεως τῶν εἰδῶν θεωρίας του
ἐν τῇ δημοσιευθέντι ἐργῳ του κατὰ τὸ ἔ-
τος 1871 «**Ἡ καταγωγή τοῦ ἀνθρώ-
που καὶ τῆς Φυσιολογικῆς ἐπιλογῆς**» ἐργῳ ἐν
ᾧ ὁ Δαρβίνος προσπαθεῖ ἐπιστημονικῶς
ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατὰγεται ἐκ
πίθηκοειδῶν Θηλαστικῶν. Ἡ ἐργασία ὅ-
μως τοῦ Δαρβίνου ἔσχεν ἀναμφιβόλως εὐ-
εργετικωτάτην μεθοδολογικὴν ἐπίδρασιν
ἐπὶ τῆς βιολογίας, διαμορφώσασα αὐτὴν
ἀπὸ ἀπλῆς παρατηρητικῆς εἰς αἰτιολογι-
κὴν δηλ. καθ' ἑαυτὸ ἐπιστήμην, παρεφθά-
ρη ὅμως, ὅσον ἀφορᾷ τὰς φιλοσοφικὰς,
κοσμοθεωρητικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς συνε-
πείας τῆς εἰς τὸν ἀκρατὸν ὕλισμὸν καὶ να-
τουραλισμὸν τοῦ 19^{ου} αἰῶνος.

Ὁ Δαρβινισμὸς δὲν ἀρκεῖ σήμερον νὰ
ἐξηγήσῃ ὅλας τὰς φάσεις καὶ τὰ φαινόμενα
τῆς ἐξελίξεως. Χρειάζεται πάντοτε τὴν βοή-
θειαν τοῦ παλαιότερου τοῦ λαμαρτισμοῦ.
Οὐχ ἦττον ὅμως ὁ Δαρβινισμὸς ἀνα-
φανεῖς τὸ ἔτος 1859 ἀπέτελεσε μέγα ἐπι-
στημονικὸν γεγονός. Αἱ ἰδέαι ὅμως τοῦ
Κυβιὲ περὶ τῆς σταθερότητος τῶν εἰδῶν
ἀντέδρασαν ἐπὶ μακρὰ ἔτη. Ὁ Δαρβινι-
σμὸς περιστρέφεται περὶ τὴν ἰδέαν τῆς μὴ

σταθερότητος τοῦ εἶδους, ἥς ἰδέας συνέχεια εἶνε ὅτι πάντα τὰ ζῶϊκά καὶ φυτικά εἶδη, τὰ ζήσαντα ἢ ζῶντα νῦν ἐπὶ τῆς γῆς, παρῇ χθισαν ἐκ μιᾶς μόνης ἀρχικῆς μορφῆς, ἢ ἐξ ὀλίγων ἄλλων ἀρχικῶν μορφῶν, αἵτινες διὰ διαφόρους λόγους ὑπέκειντο εἰς βραδείαν ἄλλ' ἀέναν μεταβολήν, ὑφιστάμεναι οὕτω τὴν καλονομένην ἐξέλιξιν ἢ ἀνάπτυξιν. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν βραδέως διὰ τῆς ἐξέλιξεως παρήχθησαν πᾶσαι αἱ νῦν ζῶσαι μορφαὶ ζῶων καὶ φυτῶν. Ἡ θεωρία αὕτη, καίτοι προῦπάρεσσα τοῦ Δαρβίνου, ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου **Δαρβινισμός**, ἐπειδὴ οὗτος πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐξέλιξεως ἐπεκαλέσθη αἰτίαν σοβαρὰν τὴν ἐπιλογὴν. Ἡ ἐπιλογὴ εἶνε ἡ δοῦσα εἰς τὴν ἐξελικτικὴν ὑπόθεσιν τὸν χαρακτήρα σοβαρῶς θεωρίας. Ἡ νεφελοδὴς μεταβολὴ τῶν εἰδῶν τοῦ Λαμάου καὶ Ζοφρουά Σαίντ. Πλαίρ, εἶχον σχεδὸν λησμονηθῇ καὶ ἀχρηστευθῇ μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀναμορφωτοῦ τῆς Δαρβίνου.

Ἡ βασικὴ ἀποψις τούτου εἶνε ἡ παντοδυναμία τοῦ νόμου περὶ κληρονομικότητος, καθ' ἣν οἱ χαρακτήρες τῶν γονέων μεταδίδονται εἰς τοὺς ἀπογόνους. Ἀλλὰ παρὰ τὸν νόμον τοῦτον ὑφίσταται ἕτερος μοιραῖος καὶ κοινός, διὰ τὰ ἐνόργανα ὄντα ἀμείλικτος νόμος, δηλ. ὁ τοῦ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος.

Ἀναλόγως δὲ τῆς προσαρμογῆς τοῦ ὄντος πρὸς τὰς περιστάσεις διατροφῆς ἐπέρχεται ποικιλία μορφῆς τοῦ σώματος. Ἄνευ τοῦ διαρκοῦς ἀγῶνος πρὸς ἐξεύρεσιν τροφῆς, αἱ μορφαὶ τῶν θά ἦσαν πανταχοῦ αἱ αὐταί. Αἱ καμηλωπαρδάλεες δὲν θὰ εἶχον τὸν λαιμὸν μακρόν, διὰ τὰ δρέπωσι τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἢ τίγρεις δὲν θὰ εἶχε τοὺς γαμפούς τῆς ὄνυχας διὰ τὰ σπαράσσει τὸ θῦμά της ὁ πίθηκος δὲν θὰ εἶχε τὴν οὐρὰν μακράν καὶ περιελεκτικὴν, διὰ τὰ συγκρατῆται ἀπὸ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων. Ἐνῶ ἡ κληρονομικότης τείνει ν' ἀναπαραγάγῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους τοὺς αὐτοὺς χαρακτήρας τῶν γονέων του, ἐν τούτοις ἀναφέρονται διαφοραὶ καὶ ποικιλίαι ἀτομικαὶ πλέον ὑ-

πὸ τῶν ὁποίων μάλιστα, μόλις ἀποκατασταθῶν, ἀρχίζει νὰ ἐπιδρῇ ἡ κληρονομικότης. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται εὐκολώτερον εἰς τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ καὶ τὰ κατοικίδια ζῶα διὰ καταλήλου ἐπιλογῆς δύναται ὁ ἄνθρωπος ν' ὑποχρεώσῃ τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, οὕτως εἰπεῖν, φυτὰ καὶ ζῶα νὰ παράγωσιν ἄτομα, ἔχοντα ὠρισμένους χρησίμους διὰ τοὺς σκοποὺς του χαρακτήρας. Εἰς τὰ ἐν φυσικῇ καταστάσει βιοῦντα ζῶα αἱ τοιαῦται ἀτομικαὶ διαμορφῶνται πολὺ βραδύτερον. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι εἰς τὸν **Δαρβινισμόν** δύο κυρίως συντελεσται παίζουσι τὸν σπουδαίον ὅλον! ἡ πρὸς καλλιτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος χρησιμεύουσα ἐπιλογὴ τῶν ἀτομικῶν χαρακτήρων ἀφ' ἐνὸς, καὶ ὁ χρόνος ἀφ' ἑτέρου. Σὺν τῷ χρόνῳ μεταβάλλεται τὸ πᾶν. Ὁ πανδαμῆτορ χρόνος τὸ πᾶν μεταβάλλει. Οὐδὲν σταθερὸν ἐν τῷ ἐνοσχάνῳ κόσμῳ.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ σταθερότητος καὶ ἀσταθείας εἶνε μόνον διαφορὰ χρόνου, ἐν ᾗ ἐκτελεῖται μεταβολὴ τις.

Οὕτω λοιπὸν ἡ **φυσικὴ** ἐπιλογὴ καὶ ὁ χρόνος ἀποτελοῦσι τὰ ἐρείσματα τοῦ **Δαρβινισμοῦ**. Ὅλα τὰ ζῶα καὶ ὅλα τὰ φυτὰ ὑπόκεινται εἰς εἶδος συναγωνισμοῦ μεταξύ τῶν καὶ παλαιούσι πρὸς ἄλληλα καὶ κατὰ τῶν συνθηκῶν διαβιώσεώς των με μόνον σκοπὸν τὴν διατήρησίν των. Διαμφισβητοῦσι πρωτίστως μεταξύ τῶν τὴν τροφήν ἥτις δὲν εἶνε ποτὲ ἐπαρκής, ἐφ' ὅσον τὰ ἄτομα ἀξάνονται ἀπεριορίστως. Τὸ φυτὸν ἀνθίσταται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος, τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους, τοῦ ἐδάφους. Ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰ ἄλλα γειτονικά φυτὰ χρήσιμα στοιχεῖα ἵνα διατραφῇ αὐτὸ ἐπὶ θανάτῳ καὶ ἐκλείψει τοῦ ἄλλου. Τὸ ἴδιον ὅμως ὑποκύπτει καὶ ἐξαφανίζεται εἰς τὰ ζῶα εἰς ἃ χρησιμεύει ὡς τροφή. Καὶ τὰ ζῶα ὅμως μετὰ τὴν σειρὰν των παλαίου μεταξὺ των. Ὅλα προσπαθοῦν ἕν μῆτι ἄλλο ν' ἀναπαραγάγουν τοῦλάχιστον τὸ εἶδος των, πρὶν ἢ ὑποκύνωσιν εἰς τὸ **μοιραῖον**. Ὅσον γονιμώτερον εἶνε τὸ εἶδος τοῦ ζῴου π. χ. τόσο καὶ τὸ ἄτομον ὑποκύπτει εὐκολώτερον, εἶνε δηλ. ἀσθενέ-

στερον. Τὸ φάσμα τὴν καταστροφῆς καὶ τῆς ἐκλείψεως ἐντείνει τὰς γεννητικὰς τοῦ λειτουργίας, ὑποχρεοῦν αὐτὸ νὰ παράγῃ. Εἰς τὴν καταστροφὴν ἀντιδρῇ διὰ τῆς ἐντάσεως τοῦ γεννητικοῦ τοῦ ὁργανισμοῦ. Ὁ ὁργανισμὸς ζῶν δουλεύει διὰ δύο σκοπούς: ἄνευ τοῦ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος ἢ γῆ θὰ ἦτο μικρὸν διὰ τὰ περιλάβῃ τὸ πλῆθος τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀπεριορίστως αὐξανόμενων ζῴων: ἄνευ πάλιν τῆς ἐπιλογῆς τῶν καταλήλων εὐνοικῶν χαρακτήρων θὰ ἠφρανίζετο ταχέως ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ὅλα τὰ ὄντα ἀγωνίζονται μεταξύ των διὰ τὴν ζῶην καὶ ἐπικράτησιν, ἀλλ' ὁ ἀγὼν διεξάγεται κρατερός καὶ δεινὸς ἰδίως μεταξύ τῶν ἀτόμων τοῦ αὐτοῦ εἶδους μεταξύ δηλ. τῶν συγγενῶν, ὁ δὲ λόγος ἀπλούστατος: ἀποζῶσιν ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς, μερίζονται τὸ ἴδιον πινάκιον, διαμφισβητοῦσι τὸ ἴδιον πεδίο συγχρόνως, καὶ πρέπει νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τοὺς ἰδίους κινδύνους. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀγὼν ἀπὸ γενικοῦ μετατρέπεται κυρίως εἰς ἀτομικόν. Τὰ κάλλιον ἐφωδιασμένα ἄτομα ἔχουν βεβαίως τὰς περισσότερας ἐλπίδας νὰ ἀνθίσουν, νὰ διατηρηθοῦν, καὶ νὰ πολλαπλασιασθοῦν, καὶ ἐπομένως ν' ἀναπαραγάγουν εἰς τοὺς ἀπογόνους των τὰς χρησίμους διὰ τὸ εἶδος πλέον τροποποιήσεις τῶν ἀτομικῶν των χαρακτήρων, προσέτι δὲ διὰ τὰ ἐνισχύσωσι τούτους. Ἀκριβῶς ὅπως ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τεχνητὴ ἐπιλογὴ σκοπεῖ τὴν λογικὴν ἐκλογὴν, τῶν ἀτόμων τῶν διασταυρουμένων ἐπ' ὠφελεία του, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ ἀγεί διὰ τοῦ ζῴου ἀνταγωνισμοῦ εἰς φυσικὴν ἐκλογὴν προκαλοῦσαν τὰς πλέον ἐπιωφελεῖς διὰ τὸ εἶδος τροποποιήσεις. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὡς ἐλέχθη, ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν εἶνε πλέον ὀξύς καὶ ἀμείλικτος μεταξύ τῶν ὁμοίων μορφῶν τοῦ εἶδους, προκίπτει ὅτι ἐκεῖνα τὰ ἄτομα ἔχουν πλειότερας ἐλπίδας νὰ ἐπιζήσουν, ὅσα εἶνε κατὰ τὸ δυνατόν περισσότερον ἀνόμοια μεταξύ των, διὰ ὅτι ταῦτα συγκροτοῦνται, ὀλιγότερον ἢ τὰ ὅμοια. Ἐκ τούτου ὡς φυσικὴ συνέπεια ἐπέρχεται ἡ ἀπόκλισις τῶν χαρακτήρων, καὶ ἡ ἐξαφάνισις τῶν ἐνδιαμέσων μορφῶν.

Συνεπῶς διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ὠφελίμων τροποποιήσεων, διὰ τῆς ἐπισφαρέσεως τῶν κληρονομικῶν μεριστοτήτων, ἀρχικῶς ὀλίγων σημαντικῶν, θὰ προκύψωσι ποικιλίαι αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποκλίνωσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Νῦν λοιπὸν ἐννοοῦμεν διατὶ τὸ πᾶν εἰς τὸν ὁργανισμόν διατίθεται πρὸς ἓνα τελικὸν σκοπὸν, νὰ ἐξασφαλίσθῃ ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον ἢ τοῦ ὄντος ζωῆς. Καὶ τοιοῦτοτρόπως τὰ τόσον πολυάριθμα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦ νῦν μόνον διὰ τῆς μεταφυσικῆς καὶ τοῦ μυστηρίου ἠδύναντο νὰ δικαιολογηθῶσιν, ἀρχίζουν νὰ ἐξηγῶνται, νὰ ἔχωσι πιθανὰς αἰτίας καὶ νὰ ἐξηγῶνται κατὰ φυσικὸν τρόπον καὶ φυσικοὺς συνδυασμούς.

Ἡ ἐκδοχὴ λοιπὸν τῆς **φυσικῆς ἐπιλογῆς**, στηριζομένης ἐπὶ τοῦ νόμου τῆς κληρονομικότητος καὶ προσαρμογῆς, καὶ ὁ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγὼν εἶνε τὰ ἐρείσματα τοῦ **Δαρβινισμοῦ**. Οὗτος δὲν ἐδημιούργησε τὴν ἰδέαν, ἀλλὰ ἠτιολόγησε τὴν προῦ πάροχουσαν, εἶνε τούτέστιν αἰτιολογικός. Βασικῶς κατὰ τὸν Claus (Κλάους), ὁ **Δαρβινισμὸς** εἶνε ἐπέκτασις τοῦ νόμου τοῦ **Μάλθου** ἐπὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν. Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις εἶνε ἡ θεωρία τοῦ Δαρβινισμοῦ. Πλὴν τὰ πράγματα δὲν ἀδεικνύονται τελείως εἰς ὀλίγας μόνον περιπτώσεις. Ὁ **Δαρβινισμὸς** παρεβλήθη πρὸς τὴν περὶ βαρύτητος θεωρίαν τοῦ Νεύτωνος. Πράγματι ὁ **Δαρβινισμὸς** δίδει τὴν βιολογικὴν αἰτίαν, δὲν ἐξηγεῖ ὁμοῦ τὰς φυσικὰς αἰτίας τῆς αὐτῆς βιολογικῆς μετατροπῆς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πληρέστερον ἐξηγεῖται διὰ τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας εἶνε ἡ δημιουργία τῶν ποικιλιῶν ἢ φυλῶν. Κατὰ τὸν **Δαρβινισμόν** πᾶσα φυλὴ εἶνε εἶδος ἐνοχηματισμῶ. Ἡ μετάπτωσις τῶν εἰδῶν ἂν καὶ πολὺ πρότερον γνωστή, δὲν εἶχεν ὅμως ἀνεύρη τὴν εἰδοποιὸν ἰδιότητα τῆς φυλῆς. Ἡ ἐν τῇ φύσει ἐκλογὴ ὡς εἰδοποιὸς συντελεστής ἐμνημονεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ Δαρβινισμῷ. Ἐν ἐκ τῶν ἀσθενῶν ὅμως σημείων τῆς θεωρίας ταύτης, εἶνε ἡ μεταξύ τῶν εἰδῶν ὑπαρξίς κενῶν. Τὰ κενὰ ταῦτα ὁ Δαρβίνος τὰ ἐξήγησε διὰ τῆς ἐξαφάνσεως τῶν ἐνδιαμέσων

μορφῶν ἥκιστα ἐξωπλισμένων διὰ τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα. Ἐτεροὶ πάλιν κενὰ συμπληροῦνται ἤδη δὲ τῶν παλαιοντολογικῶν εὐρημάτων. Εἰς πλείστας ὄντως περιστάσεις ἔχει ἀποκατασταθῆ πλήρης ἄλυσις τῶν ἐνδιαμέσων μορφῶν, εἰς τὸν ὅσον ὥστε ἡ ἰδιότης τῆς ἐξελιξέως νὰ εἶνε καταφανής. Δοὺς ὁ **Δαρβινισμός** τὴν μεγάλην σημασίαν εἰς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, ἀνεξήτησε τὰ διὰ φθορά προσόντα τὰ χρήσιμα πρὸς τοῦτο ἦτοι τὰ πρὸς ἀγῶνα ὅπλα. Μεταξὺ τῶν προσόντων τῶν εὐνοικῶν τούτων ἰδιότητων ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ὁ **Μιμητισμός**.

Ἐν συνόλῳ ὁ **Δαρβινισμός** περιλαμβάνεται εἰς τοὺς δύο ἀκολουθοῦντας νόμους.

Α.) Πᾶς ἀτομικὸς χαρακτήρ χρήσιμος εἰς τὸ ἄτομον, ὡς ἐξασφαλίζων αὐτῷ ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν ὁμοίων τῶν στερεοῦνται διὰ τῆς κληρονομικότητος καὶ τείνει νὰ γείνην εἰδοποιὸς χαρακτήρ. **Β.)** Πᾶς ἀτομικὸς χαρακτήρ καθιστῶν τὸ ἄρρεν ἰσχυρότερον, χαρίζει εἰς αὐτὸ τὰς πλέον ῥωμαλέας θηλείας, εὐνοεῖ τοὺς ἀπογόνους, καὶ τείνει νὰ στερεωθῇ καὶ εἰς τὰς ἐπομένους γενεάς, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς ἄρρενας εἰς τοὺς ὁποίους καὶ μόνον χρησιμεύει.

Ὁ **Δαρβινισμός** τοιοῦτοτρόπως παραδέχεται ὡς συντελεστὴν τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν τὴν ἀτομικὴν ποικιλίαν· παραγομένην ἀτάκτως, ἄνευ κανόνος, χειραγωγουμένην δὲ μόνον ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς. ὡς πρὸς τὰ αἷτια τῆς ποικιλίας ταύτης δὲν ἀσχολεῖται καθόλου. Βραδύτερον παρεδέχθη ὡς αἷτια σοφοῦ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ φυσικοῦ αἰτίου. Τὸ ἔργον τοῦτο συνεχίζει ὁ **λαμαρκισμός** — παραδεχθεὶς τὴν ἐπαντοδιναμίαν τῆς ἐπιδράσεως τοῦ μέσου ἐν ᾧ τὸ ζῶον διαβιῶ. (Νόμος προσαρμογῆς καὶ ἐλλείψεως χρήσεως). Πολλὰ τῶν κενῶν τὰ ὅποια κατέλιπεν ὁ **Δαρβινισμός** προσεπάθησαν νὰ καλύψωσι νεώτεροι θεωρίαι, ὡς ὀνεοδαρβινισμός, ὁ βαμβανισμός κ. τ. λ.

Αἱ ἀπόψεις τοῦ **Δαρβινισμοῦ** εἶνε ἀνατομικαί. (ἀσχοληθεὶς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος

μὲ τὴν συγκριτικὴν ἀνατομίαν) ἀνευρισκομένων ἀνατομικῶν ὁμοιοτήτων, εἰς ἀνόμοια ζῷα, ἐμβρυολογικαί, ἀνευρισκομένων δι' ἐξέτασιν τῶν ἐμβρύων ἀνομοίων ζῶων, ὁμοιοτήτων τινῶν ἢ ἐξαφανίσεων τοῦ αὐτοῦ ὁργάνου ἢ διόδου τοῦ ἐμβρύου, διαρκούσης τῆς ἐξελιξέως του, δι' ἐνδιαμέσων μορφῶν (μεταμορφώσεις) κυρίως ὅμως παλαιοντολογικαί, διὰ τῆς ἀνευρέσεως ἀπολιθωμάτων τῶν ἐλλειπουσῶν γυνὲς τῆς ζωῆς ἐνδιαμέσων μεταβατικῶν ζῶων μορφῶν.

Ὁ **Δαρβινισμός** ἂν καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν ἀποδείξεων, δὲν εἶνε ἐντελὲς σαφὲς καὶ πλήρες, καὶ τοῦτο λόγῳ τοῦ ἁχανοῦς τῆς ἐπιστήμης, καὶ τῶν κενῶν τῶν μὴ συμπληρωθέντων εἰσέτι, διὰ τῆς Ἀνατομίας, τῆς Ἐμβρυολογίας καὶ ἰδίως τῆς Παλαιοντολογίας, ἀποτελεῖ μίαν τῶν μεγίστων κατακτῆσεων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, παραβάλλεται δὲ πρὸς τὰς ὑψίστας ἀνακαλύψεις ἐν τῷ καθ' ὅλῳ κύκλῳ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὸν 19^{ον} αἰῶνα. Πράγματι οὐδεμία ἄλλη πρόοδος τόσου ὕψους καὶ τῶσης γενικῆς σημασίας ἐγένετο εἰς τὴν βιολογίαν μετὰ τὴν διατύπωσιν αὐτοῦ, καὶ μόνον ἐπ' ἐσχάτων ὀφροῦδισμός, ἀφορῶν εἰς τὴν κληρονομικότητα τῶν φυσικῶν φαινομένων δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτόν. Πλείστοι εἶνε οἱ ὁπαδοὶ τοῦ **Δαρβινισμοῦ** καὶ κορυφαῖοι ἐπιστήμονες εἰτε ἀνθρώμοι, Ἐμβρυολόγοι, καθηγηταὶ τῆς παλαιοντολογίας καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, οἵτινες ἠσπάρσθησαν τὸ δόγμα καὶ τὰς θεωρίας τοῦ **Δαρβίνου**· μερικοὶ ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπεσκίρτησαν ἐκ τοῦ δόγματος του καὶ ἠθέλησαν ν' ἀναπτύξωσιν καὶ καὶ διαμορφώσωσιν ἰδίαν θεωρίαν περὶ τῆς ἐν γένει καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, τοιοῦτοι δὲ ὡς τοὐλάχιστον ἀναφέρεται ἐσχάτως εἶνε καὶ ὁ Δόκτωρ. Ὁσμπρον ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὅστις ἂν καὶ ἦτο εἰς ἐκ τῶν ὁπαδῶν του σήμερον ἀπισκίρτησε καὶ δι' ἐπιχειρημάτων ὡς ἰσχυρίζεται ἀνατρέπει ἅπασαν τὴν θεωρίαν τοῦ **Δαρβίνου**. Αἱ περὶ τοῦ **Δαρβινισμοῦ** συγγραφαὶ ἔχουσι πλημμυρίσει τὰς βιβλιοθήκας

ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ λαϊκαὶ δημοσιεύσεις, ἐξήγησαν εἰς τὸ πολὺ κοινὸν τὰς γενικὰς γραμμάς. Ἐκ τῶν ἐνθερμότερων δὲ αὐτοῦ ὁπαδῶν καὶ ἐκλαϊκευτῶν ὑπῆρξεν ὁ περιώ

νυμος **Χαϊκελ** μετὰ τῆς πλειάδος τῶν ὁπαδῶν καὶ διαδόχων του.

W. (συνέχεια εἰς τὸ προσεχές)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

ΖΑΓΟΡΙ: Η ΑΠΟΘΕΩΣΙΣ ΤΗΣ ΩΜΟΡΦΙΑΣ

Μία περιήγησις γύρω στὸ Ζαγόρι, τὸν μοναδικὸ αὐτὸν καὶ εἰρηνικὸ ὠμορφότοπον τῆς Ἠπειρωτικῆς γῆς, πρέπει νὰ εἶναι, ἀσφαλῶς ἕνας ἀνακουφιστικὸς περίπατος ποὺ χύνει στὴν ψυχὴν τοῦ ἐπισκεπτῆρος μιὰ γλυκεῖα γαλήνη, διανθισμένη μὲ λεπτότατον ρεμβασμόν. Ὁ μεγάλος περὶ ὁρίζοντα, ἡ ἀπέραντη ἔκτασις, ἡ ὡραία ἡρεμὴ γραμμὴ ποὺ δέχονται ἕνα ἀπαλὸν φῶς, βυθίζουν τὸν περιπατητὴ σὲ μιὰ ρεμβαστικὴ ἐνατένισιν, ποὺ χαρίζει τὰ περὶ συγκινητικὰ συναισθήματα τῆς ὠμορφιάς. Γιατὶ τὸ Ζαγόρι εἶναι μόνον ὡ μ ο ρ φ ι ἄ. Ἰσως πολλὰ Ἑλληνικὰ μέρη νὰ κρύβουν ἀπειρες ὠμορφίαι. Ἀλλὰ τὴν γαλήνην, τὴν φωτεινότητα, τοὺς ἀπαλούς χρωματισμούς τῶν δειλινῶν φωτοσκιάσεων καὶ τὴν μοναδικὴν γραφικότητα, θὰ τὴν ἀναζητήσητε στὸ Ζαγόρι. Πασχίζω νὰ νοιώσω βαθεῖα μέσα μου τὴν ὠμορφίαν αὐτῇ, καὶ ὅμοιᾳ πῶς μοῦ εἶναι ἀρκετὰ δύσκολο· εἶναι κατὰ δυσκολοσύλληπτον ποὺ δὲν χωρεῖ στὸν ἀνθρώπινον λογισμό. Νά. Παρατηρήσατε ἐκεῖ πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἐλατοφύτου Βουνοῦ τῆς Ἑλλάδος. Σὰς χαρίζεται ἕνα φωτεινὸ ὄραμα μεγαλοπρεπεστάτου ἀμφιδέατρου βαθυπρασίνων Ἐλάτων.

Ἐπάνω ἕνα μεγάλο ὀβάλ ὀλογάλανον οὐρανοῦ. Καὶ γύρω, ἕνα φῶς, ὡ, τί θεῖο φῶς—, ποὺ λαμπυρίζει, σὰν νὰ λυώνει τὰ χύτατα ἔμπρὸς στὸν ἥλιο ἕνα πολυχρῶμον κρύσταλλο.

Η ΑΠΟΘΕΩΣΙΣ ΤΗΣ ΓΑΛΗΝΗΣ

Ὅταν στρέψετε γύρω τὸ μᾶτι σας ἐρευνητικὰ, τὸ βλέμμα σας, θὰ θωπεύσῃ ἐλαφρὰ τὰ περὶ εἰρηνικὰ τοπία: μιὰ σοκολατένια πεδιάδα ἡμερὴ μὲ δυὸ φουντωτὰς πλατάνους, ποὺ ἀκίνητοὺν ἀνάμεσα σὲ μιὰ ξηλεὺτὴ φωτεινότητα. Οἱ ἴσκιοι τοὺς ἑωρεαφιστοὶ. Κάποτε κανένα χρυσοπούλι κἀνεὶ τὸ ἡμικύκλιον τοῦ πέρασματος· ἕνας κελαιδισμός, ἕνα φτεροῦνισμα, καὶ πάλιν ἡ ἴδια ἡρεμία.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν φωτεινὴν γαλήνην ποὺ διακόπτεται καπνὸς ἀπὸ παρὰ ξένους, φωνὴς πουλιῶν, ἢ ταράσσεται ἀπὸ μακρυνὰ γαυγίσματα σκύλων, αἰσθάνεται κανεὶς τὸ μεγαλεῖο τῆς Δημιουργίας καὶ τὴν μηδαμνότητά τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ. Ὅλα ἐκδηλώνουν

τὴν χαρὰ τῆς γλυκεῖας ὠμορφιάς μὲ ὑπερηφάνειαν, μὲ χάρι.

Νά, ἕνας ἀνηφορικὸς δρόμος. Ἐπάνω θέν του, μιὰ μακρυνὰ στοὰ κίτρινης λευτοκαρπῆς καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φυλλώματα, κομμάτια γαλανοῦ φόντου· τὸ βλέμμα σας πέφτει τῶρα, σ' ἕνα κομμάτι γῆς στολισμένο ἀπὸ ἴτιδες. Μεσ' τὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ ἡλιογέματος, μᾶς χαρίζουν τὸ λεπτὸ ἀνατριχασμὰ τῶν κατὰ ποῦ μοιάζει σὰν ἀνθρώπινη λαλιὰ ποὺ σβύνει καὶ ζωντανεῖται. Ὡ! τὰ ἀσημόχρωμα φύλλα τῶν, πῶς φρικιοῦν ἕνα ἕνα χωριστά, καὶ ὅστερα ὅλα μαζί στὴν ἐρωτικὴ θωπεῖα τῆς αὐρᾶς συνθέτουν τὸν περὶ γλυκὰ θλιμμένο σκοπὸν.....

Τίποτε δὲν δίδει τὴν ἐννοίαν τοῦ μαγικῶς ὡραίου στὸν ὠμορφότοπον αὐτόν, ὅσον ἡ ζωγραφία τῶν δειλινῶν φωτοσκιάσεων, καὶ τοῦ ἡλιοβασιλέματος. Ἀπὸ πολλὰ μέρη χάρικα τὸ ὄραμα αὐτὸ τῆς ἀπειρης γαλήνης, ποὺ μοιάζει μὲ τὸν θάνατον. Ἀλλὰ τὸ admirable visu. εἶναι ἀπ' τὸν δρόμον τῆς

Ἐλάτης. σωμαίνουν ὅλα γύρω σου στὴν ὥρα αὐτῇ τοῦ βουλύτου, κ' ἕνα φῶς, ἀπαλότατον ποὺ ὀλοένα πεθαίνει, διαχύνεται ἀργὰ στὴν εἰρηνικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ γύρω στὴν εὐρύτατη κοιλάδα τῶν Ζαγοροχωριῶν, ποὺ ἀπλώνεται ἔμπρὸς. Ἡ σιωπὴ αὐτῇ τοῦ ἀπέραντου διαστήματος, ποὺ δὲν διακόπτεται παρὰ ἀπὸ ἕνα μονότονον ἀγρόσυρτον τραγοῦδι τῶν μυστηριωδῶν ἐντόμων καὶ πουλιῶν ποὺ κρύβονται ἐκεῖ γύρω, χαρίζει τὴν περὶ ἀπαλὴ μουσικὴν· τὴν ἀνέκφραστη μουσικὴ τῆς σιωπῆς. Εἶναι κατὰ ποῦ μλεῖ περισσότερο στὸν νοῦν καὶ ὀλιγώτερον στὴν ψυχὴν, ἀδιάφορο ἂν αὐτῇ, τὲς στιγμὲς ἐκεῖνες, δέχεται μιὰ ἐλαφρὴ μυστικοπάθεια καὶ μελαγχολία. Στὸν ὁρίζοντα πέρα σβύνον ὅλα τὰ χρώματα ποὺ ἐλάμπρυναν τὴν δύση. Ἐνα ἀπαλὸ ροῦ ἡ ἐλαφρὰς βυσσινὶ ἐχούθηκε καὶ ἐπλημμήρισε γύρω στὸν δίσκον ποὺ βυθίζεται πίσω ἀπ' τὰ ἡπειρωτικά Βουνά. Ἡ βουνοκορυφὴς χάνονται σὲ μιὰ λευκογάλανη ἀγνήν τόσο διαφανή, ποὺ φαίνονται σὰν νὰ θέλουν νὰ δείξουν τὴν ἐσχάτη ἀπέλπιδα προσπάθειαν τοῦ λυτρωμοῦ τῶν τῶρα περὶ ἕνας βαθυστάχτηνος πέπλος σκεπάζει τὴ φύσιν. Τὰ ὑψηλὰ κῶδων

νοστάσι σιωπηλό, ακίνητο, ζωγραφίζει άπαλά τη μαύρη σιλουέττα του στο ούρανιο κάδρο. Καί όλόγυρα τὰ βουνά, οί κάμποι, ή χαράδες, οί πεφκόφυτοι λόφοι, δέχονται ένα άπαλδ σκοτάδι θανάτου. Καί ή σιωπή αύτή συμβολίζει έκφραστικά, την θείαν ειρήνη της νύχτας, που ήλθε περιά...

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΕΒΟΧΗΣ

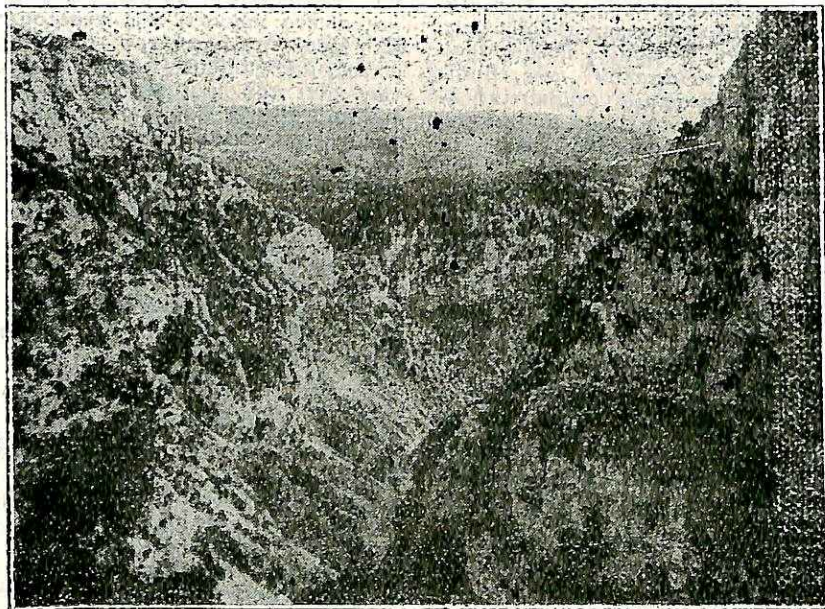
"Όσοι δέν πλανήθηκαν στούς ώμορφους τόπους του Ζαγοριού, πότε σέ άπότομες χαράδες ή σέ πευτόφυτους λόφους, ή μακρυνές πεδιάδες, δένείμπορούν νά αισθανθούν την γλυκύτητα της ώμορφιάς αύτης. Εκτός άπό ένα ζωηρά οδυνηρό συναίσθημα θλίψεως που δοκιμάζει κανείς άπ' την επί

σκοπούς, σέ μαγικούς τόνους, τδ τραγουδι των νερών που κελαρύζουν σέ βαθυσκυωμένους τόπους ή φιλούν άπόκρυφες χαράδες δίπλα σέ γραφικά πετρώματα. Καί παντού τδ ακαθόριστο μουρμούρισμα, ή παράξενη μουσική συμφωνία που άνάβει καί πεθαίνει άπό τδ τραγούδι κάθε δένδρου, που άπαντά στο δειλινό άγέρι με δική του ξεχωριστή μουσική τδ καθένα.

"Ολόκληρη ή γύρω φύση είναι μια εικόνα, ζωής, χαράς καί άπολυτρώσεως...

Ο ΑΒΥΣΣΑΛΕΟΣ ΒΗΚΟΣ

Ήδιαιετο τόνο, μοναδικής μεγαλοπρέπειας, δίδει στον Ζαγορότοπον τδ άβυσσάλεο βάραθρο του Βήκου. Προς την άνω

Ζαγόρι — Ο ΒΗΚΟΣ (Φωτ. Γ. Δόνου)

γνωσι έλλείψεως συγκοινωνιακού δικτύου τίποτε άλλο δέν είμπορεί νά μειώση του έπισκέπτου την έσωτερική ευχάριστη διάθεση. Γιατί άν άποτραβήξη τὰ μάτια του άπ' τὰ μεγάλα δένδρα που καθένα έχει χωριστή ώμορφιά, κ' έπιθυμήση νά χαρή τη ζωή που πλημμυρίζει γύρω του θά αισθανθ ή την πειδ ευχάριστη άπόλαυση: τὰ έντομα με τδν βόμβο καί τδ παράξενο τραγούδι των φτερών τους, κρυφοσέρνονται καί γλυστρουν έμπρός σάν νά θέλουν νά έκδηλώσουν την τρελή τους χαρά. Τδ γλυκό κελάδημα των πουλιών, που συνθέτουν άνάμεσα στα φηλλώματα τους περιδ χαρούμενους

φέρειαν της μεγάλης κοιλάδος του Ζαγοριού, άνάμεσα άπ' τὰ γραφικά χωριά, Μονοδένδρι, Βίτσα. Σουδενά, όπου ή Ήπειρωτική συνείδηση έχει άποποίηση προδόλιγου αιώνα εύγνωμοσύνη προς τούς μεγάλους διδασκάλους Ριζάρην, Γεννάδιον, καί Δούκαν με την εύκαιρία του έορτασμού της έκατονταετηρίδος—, άνοίγεται τδ μεγάλο στόμα του Βήκου στη μια πλευρά του όποιου εύρεσκειται ή Μονή της Αγίας Παρασκευής μ' ένα βαθύ σπήλαιο όπου οί Ζαγοριότιοι κατέφευγαν κατά τὰς Τουρκοαλβανικές έκδρομάς. Εκεί πειδ μεταβάλλεται έντελώς ή έπισκέπτης. Ή άγρια μεγαλοπρέπεια της

χαράδρας στο αντίκρουσμα της όποιας ήλιγιά, καί ό πειδ δυνατός παρατηρητής, άφήνει μια ζωηρή έντύπωση τδν λογισμό του που του έξαλείφει γρήγορα κάθε ώμορφο καί ζηλευτό τοπείο που συνήντησε στέ, γύρω του. Εισέρχεται ό έπισκέπτης διά της Μονής Αγίας Παρασκευής εις τὰ Τέμπη αύτά της Ήπειρου, καί ακολουθώντας στενοδρομον χαραγμένη στήν άριστερή άπόκρημνη πλευρά του Βήκου, έχει κάτωθέν του τδ άβυσσάλεον βάραθρον εις μέγα πλάτος. "Αντικρυ, άλλη πλευρά άγριώτερη με πετρώματα παχύτατα ύψώνεται με ύπερηφάνεια. Τδ βλέμμα φοβισμένο δέν φθάνει εις τδ βάθος όπου παραπόταμος κυλάει άνάμεσα άπό πάλλευλα πετρώματα. "Ο έπισκέπτης στήν άγριότητα αύτή της φύσεως δοκιμάζει ισχυρά συναισθήματα έλαφρύ φόβου, περιεργείας χαράς καί έκστάσεως. Ειστά κρásaπεσα των άποκρήμων πλευρών, όπου άνθρωπινο πόδι σπανιώτατα πατεί, περιπατούν μαύρα αίγοπόδατα. Πηδούν αύτά στούς στενόδρομους αύτούς του θανάτου—

γιτι κάτω χάνει ό κρημνός—με εύκνησίαν ζηλευτήν, καί διαγράφουν στο περασμά τους μια μουντή λουρίδα ξεχωριστή στο ακαθόριστο χρώμα των άποκρημων πλευρών. "Ο πολύτιμος καί φιλόξενος χώρος της άγαπητής καί έκλεκτής «Ελλάς» δέν μάς έπιτρέπει, γενική άπεικώνησι του μοναδικού αύτου στήν "Ελλάδα Βαράθρου, ό Βήκος, άποτελεί μια ξεχωριστή γωνιά, άγριότητας, φυσικώτατης έρημωσύνης που δίδει την έντύπωση των κατοικιών του "Αδου.

Φεύγει ό έπισκέπτης γοητευμένος άπό έν τυπώσις. Μεσ' στήν ψυχή του, κοχλάζει τώρα μια ζωηρά ταραχή, καί στο νού του έναλλάσσονται ποικίλες εικόνες άγριας φυσικής δημιουργίας: άφήνει πίσω του τδν Βήκον, καί προχωρεί άργά, έως ότου άντικρύση πάλιν έμπρός του τδ ίδιο γαλήνιο καί ειρηνικό τοπείο: τδ ολοπράσινο κάδρο του Έλατόφυτου Ζαγοριού, με την άπαράμιλλη χάρη του.

ΧΑΡΗΣ ΚΙΟΥΡΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ

Κ Ο Ρ Ο Σ

Φίλη. "Ελα μαζί της νύχτας ταύτης νά μοιράσωμε
Τὰ κουρασμένα θέληγτρα, χωρίς όδύνη.
Κι' αύριο; ας πούμε ότ' ήταν όνειρο, κι' ας τδ ξεχάσωμε.

"Εκούρασε τις νεαρές καρδιές, άγάπη ώριμη
Κι' ό Κόρος τδ βαρύ πιστό μεσ' στί ποτύρια χύνει
Καί στήν δξώπορτα χτυλάει, ή Άνία, βάρδια γνώριμη.

Τδν Πόθο κοίμησε ό καιρός βαρεία' κι' ή σάφια μέρωσε.
Καί γίνανε χαμόγελα οί χθεσινοί μας θοήνοι
Κι' ή λογική μας έκπληκτη, άπ' τη θλίψη κέρωσα.

Βουκουρέστι.

ΑΛΚΗΣ ΜΥΡΣΙΝΗΣ

ΤΟ ΓΕΛΟΙΟ

Β.

Νεώτεροι δύο φιλόσοφοι, εκ των οποίων ο εἰς και ψυχολόγος, ὁ Bergson, καὶ ὁ Sully, ἐγκατέλειπον τὴν καθαρῶς στενὴν ἔρευναν τοῦ προκειμένου προβλήματος καὶ συνέδεσαν τοῦτο λίαν στενῶς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Εἰδικότερον πῶς ὁμιλοῦντες παρατηροῦμεν ὅτι ἡ θεωρία τοῦ ψυχολόγου Sully παραχωρεῖ οὐ σμικρὰν καὶ εὐκαταφρόνητον μερίδα εἰς τὰς ψυχολογικὰς ἐρμηνείας, ἐν ᾗ ἡ πρώτη ἢ τὸ φιλοσόφου τῆς διαισθησεως Bergson, μικρόν τι παλαιότερα τῆς ἄλλης εἶναι δημιουργία φιλοσόφου, ὅστις εὐρίσκεται μὲν κατὰ τὰς συνολικὰς φιλοσοφικὰς ἀντιλήψεις ἐν ταῖς ἀπόψεσιν τῶν κοινωνικῶν σχέσεων πάσης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκδηλώσεως, δίδει ὅμως ἐρμηνείαν τοῦ γέλοιου σύμφωνον πρὸς τὴν καθόλου περὶ τοῦ πραγματικοῦ καὶ τῆς γνώσεως θεωρίαν του.

Τὸ κατὰ τὸ 1923 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Dumas ἐκδοθὲν μέγα δοκίμιον τῆς ψυχολογίας, ἀφιερώνει διὰ τὸ ὑπὸ ἔρευναν πρόβλημα ὁλόκληρον κεφάλαιον, ὑπὸ τῆς διευθύνσεως γραφέν, ἐνθα αἱ δύο τοῦ Bergson καὶ τοῦ Sully ἐρμηνεῖαι ἐκτίθενται καὶ συνάπτονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως πρὸς ἐκείνας ἐκ τῶν προεκτεθεισῶν, αὐτίνες φαίνονται ὅτι κέκτηνται περισσοτέραν καθ' ἑαυτὰς ἀλήθειαν, πρὸς τὰς θεωρίας τῆς φθορᾶς καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς διαθεσίμου ἢ ἀχρησιμοποίητου δυνάμεως. Διαικιοῦνται λοιπὸν μεγαλυτέραν τὴν ἡμετέραν προσοχὴν αἱ δύο προκειμέναι θεωρίαι, ὅχι μόνον ἐξ αἰτίας, τῶν ὁμοεφεσμένως πολυαριθμῶν ἀρετῶν τῶν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι φανερόν ὅτι αὐταὶ χαρακτηρίζουν πολυτρόπως ἐκεῖνο πού δύναται τις νὰ ὁνομάσῃ πραγματικὴν θέσιν τοῦ ζητήματος.

Διὰ τοῦ κατὰ τὸ 1900 διὰ πρώτην φοράν ἐκδοθέντος μικροῦ μὲν, ἀλλὰ διεξοδι-

κοῦ βιβλίου, ὁ Bergson, διετύπωνεν σαφῶς καὶ εὐκρινῶς τὰς γνώμας του περὶ τοῦ χρόνου καὶ περὶ τῆς αἰτίας, ἥτις παράγει τὸ γέλοιο. Τὴν ἐξήγησιν ὅμως τοῦ ἔλκυστικῶν τοῦτου φαινομένου διέπει ἡ γενικὴ κατεῦθυνσις καὶ ὁρπὴ τῆς φιλοσοφίας του καὶ πρὸ παντὸς τῆς γνωστολογίας. (1)

Πάν ὅ,τι ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ καταλαμβάνον χρόνον καὶ τόπον παράγει ὀρισμένας λειτουργίας.

Ὁ ἄνθρωπος δεχόμενος τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐρεθισμοῦ, ὑφίσταται καὶ τὴν παραγωγὴν ἐνδὸς φαινομένου, μιᾶς λειτουργίας, ἥτις ἀναλόγως τοῦ χρόνου καὶ τῶν λοιπῶν, ἀκολουθειῶν τούτῳ συνθηκῶν, λαμβάνει ποιητικὴν ἢ καὶ ποσοτικὴν χροιάν διάφορον κατὰ τὴν ἐκείνην, ἣν ἐλάμβανεν ἡ αὐτὴ παραγομένη λειτουργία. ἂν ὁ αὐτὸς ἐρεθισμὸς ἐρέθισε τὸν ἄνθρωπον. Ἀπὸ τὸν χρόνον κατ' ἀρχὰς, ὅστις πάντοτε ἀλλάζει ἔστω καὶ μὲ δύο σημεία, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον ἀφ' ἐτέρου, ὅστις εἶναι ἀχρῶμος καὶ ἀνατρεπτικός τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, εἴτε εἴνε ὁ δημιουργὸς τῆς ἐσωτερικῆς ψυχικῆς ἐμπειρίας, ἢ ἐκάστοτε παραγομένη λειτουργία καὶ ἐνέργεια παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ λαμβάνει ὀλίγον διάφορον ποιότητα ἢ ἔντασιν. Οὕτω εἰς τὰ πλαίσια τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου βασιζοῦν τὰ φαινόμενα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἔστω καὶ ἐπαναλαμβανόμενα χωρὶς σημαντικὰς διαφορὰς. Τὰ πράγματα ταῦτα ἐγγενεωμένα τῷ ἀνθρώπῳ ἀποθηκεύουν ἐνέργειαν εἰς τὸν ἐγκέφαλον χωρὶς ἀμέσως νὰ ἐκρηγνῶνται εἰς ἐντιδράσεις, διότι ὑπάρχει πιθανότης ἢ ἀντιδράσεις νὰ στραφῇ καὶ πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν. Εἶναι δηλονότι ὁ ἐγκέφαλος, ὅπως ὁ ἠλεκτρικὸς σταθμὸς. Τὰ κέντρα του καὶ εἰδικῶς διὰ τὰς ἀνωτέρας λειτουργίας, συλλογισμὸν, προσοχήν, μνήμην δὲν κατεγράφουν τὰς ἰδίας ψυχικὰς ἐνεργείας ἀλλὰ τὰς κινήσεις τὰς δυνατότητας. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ

ἀοριστίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ παρουσιάζεται ἡ συνειδήσις μὲν ὄργανον τοῦ ἐγκεφάλου· αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν ἀφ' ἐνδὸς στρέφονται μόνον πρὸς ἐκεῖνα τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα ὠφελοῦν πραγματικῶς ἡμᾶς, ἀφ' ἐτέρου δὲ αἱ μνήμη καὶ προσοχὴ ἐκλέγουν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τὰς ἐντυπώσεις ἐκεῖνας, ὧν ἡ βοήθεια συντελεῖ εἰς τὴν εὐκολωτέραν καὶ ἱκανωτέραν ἐκτέλεσιν τῶν νέων ἀντιδράσεων καὶ τὴν συναγωγὴν ἀκολούθως εὐκολωτέραν τοῦ συμπεράσματος.

Πάν ὅ,τι δύναται νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν χωρίζεται κατ' αὐτὸν εἰς δύο κατηγορίας ἀντικειμενικὰς:

τὴν ἀληθὴ πραγματικότητα συλλαμβανομένην μόνον διὰ τῆς εἰδικῆς γνωστικῆς ἐνεργείας, τῆς διαισθησεως, ἥτις χρησιμοποιεῖται μόνον ἐν τοῖς ἀνωτέροις ἀντικειμένοις καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ ἐπιστῇ ἐφευρετικῶν πηδημάτων κατασκευὴν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ἥτις συνίσταται μόνον εἰς τὴν ἐπιδημιουσίαν συνηθειῶν, σχημάτων, ἐφευρέσεων καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἀναγκαῖα διότι προσορίζεται νὰ καταστήσῃ τὰς ἐργασίας εὐκολωτέρας, καὶ τὰ ἀπολέσματα τῶν βεβαιότερα (2).

Δύο εἶναι τὰ ἐρωτήματα, εἰς τὰ ὁποῖα διήρῃσε τὸ ἔλκον πρόβλημα ὁ Bergson καὶ εἰς τὰ ὁποῖα πειράται καὶ δίδει ὀρισμένην ἀπάντησιν. Πότε γελῶμεν! Διὰ τὴν γελῶμεν! εἶναι νὰ δύο εἰδικώτερα θέματα, ὧν ἡ λύσις θὰ δώσῃ τὴν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα τὸ γέλοιο. Ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποῖαν ἴδωμεν εἰς τὸν πρῶτον ἐρώτημα εἶναι: γελῶμεν, ὅταν εἴμεθα πολλοί, ὅταν ἄνθρωποι ἀποτελοῦμεν ὁμάδα καὶ στυπῶς τὸ γέλοιο εἶναι τὸ γέλοιο ὅχι ἐνδὸς ἀτόμου ἀλλὰ ἀνθρωπίνης τινὸς ὁμάδος. Οὐδέποτε τὸ ἄτομον, ὁ ἄνθρωπος ἀπομονωμένος, γελᾷ, ἀλλὰ σύνολόν τι, συγκρότημά τι ἀνθρώπων. Ἐκεῖνο δὲ διὰ τὸ ὁποῖον γελοῦν οἱ ἄνθρωποι τῆς ὁμάδος τίθεται εἰς εἰδικὴν τινὰ ὀρισμένην θέσιν, ἡ θέσις δὲ καὶ ἡ κατάστασις αὕτη καθιστᾷ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀντίθετον πρὸς τοὺς γελῶντας καὶ ἐπὶ τέλους ὅχι καὶ εὐάρεστον. Βλέπομεν μίαν ἀνθρωπίνην ὁμάδα γελῶσαν καὶ πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ ὁμάς αὕτη γελᾷ διότι ἀποτελεῖ ὁμάδα, τῆς ὁποίας μέλος τι κατηγορήθη διὰ τι. Τοῦτο δὲ, διὰ τὸ ὁποῖον γελᾷ ἡ ὁμάς, καθιστᾷ τὸν γελῶμενον διάφορον καὶ μᾶλλον κατώτερον τοῦ κανονικοῦ μέλους τῆς λυομένης εἰς γέλωτα ὁμάδος. Ἄν δὲ ἀντιθέτως, δὲν ἀπετέλουν ὁμάδα, οὐδέποτε θὰ παρήγετο τὸ γέλοιο. Ἡ ἐπιτίμησις ἢ ἀποδοκιμασία, ἥτις εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀποτελέσματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, εἶναι καὶ ἕνα στοιχεῖον τοῦ γέλοιου εἰς πλείους ἢ μᾶλλον καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις τοῦ γέλου. Τὸ σκεπτόμενον ὃν λαμβάνει θέσιν ἀναρῶν ἢ ἀηδοῦς χαρακτήρος. Ὅπως δὲ εἶναι σαφές ὅτι δὲν ἐπιδοκιμαζέται ἢ δὲν φέγει τις παρὰ μόνον ἐν τῇ ἀπόψει τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐπὶ ἄλλον, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ γέλοιο δὲν εἶναι ἡ ἀπλὴ ἐνέργεια, ἡ τελικὴ ἀκολουθία μιᾶς οἰασθῆποτε συναντήσεως. Τὸ γέλοιο εἶναι ἐνέργεια, λειτουργία, ἐνεργητικότης, διευθυνομένη ἐκεῖ, ὅπου ἕνα ἀποτέλεσμα ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ, τὸ γέλοιο τέλος εἶναι κοινωνικὴ λειτουργία καὶ ὅχι ἀτομικὴ, λειτουργία, ἥτις παράγεται μόνον ἐν ἀνθρωπίνῃ καινῶνίᾳ.

Διὰ τὰ ἐρμηνεύσωμεν λοιπὸν, κατὰ τὸν Bergson, τὴν λειτουργίαν τοῦ γέλοιου, ἀρκεῖ μόνον νὰ καθορίσωμεν τὴν φθίναν τῆς κοινωνικῆς ταύτης λειτουργίας, ὅποια εἶδομεν ὅτι εἶναι τὸ γέλοιο. Ἡ λειτουργία αὕτη, ἥτις ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι ἀνατινάσσει τὰς ἐντὸς κλινουσέσσας π. χ. ἡ ὅτι σμικρύνεται καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν τείνει τις νὰ διευθύνῃ ἐπὶ ὀρισμένον σημεῖον τὴν θέσιν του ἢ τὴν διαγωγὴν του καὶ ἥτις προσετι καταδεικνύει τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποφεύγουν ἐν τῇ ἐμφανίσει τῶν ἢ ἐν τῇ πράξει τῶν, ἡ λειτουργία αὕτη δὲν εἶναι ἡ κοινωνικὴ, ὁμαδικὴ λειτουργία. Γνωρίζομεν ἄλλωστε ὅτι πλείστοι ἄλλοι τρόποι ὑπάρχουν, οἵτινες δύναται νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς τὴν νὰ καταπίεσιν εἴτε διὰ νὰ διευθύνουν, ὅπως ἡ βία, ἡ κατάκρισις, ἡ συνολικὴ βλάβη, ἡ τυπικὴ τιμωρία. Οὕτω λοιπὸν ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ γέλοιου, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἀπεριθμήσαμεν, ἀπὸ τὴν θέσιν τὴν ὁποῖαν λαμβάνουν πολλὰ πράγματα ὁμοῦ, γελῶντα καὶ γελῶμενον, καὶ ἀπὸ τὴν σύλληψιν τῶν εἰς τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν πιπτόντων ἀντικειμένων συνάγεται ἀσφαλὲς κατὰ τὸν γέλοιο φιλόσοφον συμπεράσμα ὅτι τὸ γέλοιο εἶναι ὁμαδικὴ λειτουργία. Ἀπὸ τί ὅμως ο εἶναι ὁμαδικὴ λειτουργία; Ἡ εἰς γελῶμεν; Εἶναι ἡ δευτέρα ἐρώτησις, ἡ εἰς τὴν ὁποῖαν ἀπάντησις λείπει τὸ πρόβλημα καὶ τὰ τὸν γάλλον φιλόσοφον. Εἰς ἀντιθεσιν εὐδοκίαις οὐκ ὀβριγόντος τοῦ Bergson πρὸς τοὺς ἐρευνῶντας φιλοσόφους, τοῦτο μὲν διότι οὗτοι δὲν εἶχον διαχωρίσει εἰς τὰ δύο ἀπλοῦστερα μέρη του τὸ γέλοιο, τοῦτο δὲ, διότι δὲν εἶχον διαισθανθῇ ὅτι τὸ γέλοιο συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἀνευ τῆς ὁποίας νῶς πρὸς τὴν κοινωνίαν ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκκαί ἐκτὸς τῆς κοινωνίας ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκκαί ὁμαδικῶς. Ἐφ' ὅσον καὶ ἡ διαισθησις καὶ ἡ ἀντίληψις, μακρὰν τοῦ νὰ καθορίζουν τὴν πραγματικότητα, δὲν εἶναι παρὰ μόνον ἡ ὑποστάσις τῶν ἀδιακόπως ἐνεργουσῶν νὰ περάσῃ τὰ παντὸς εἰδους θαύματα πρὸς παθεῖν μας καὶ ἐφ' ὅσον αὐταὶ εἶναι ὅρα

γανα, τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται ὑφ' ἡμῶν καὶ προορίζονται νὰ μᾶς καταστήσουν τὰς ἐργασίας εὐκολωτέρας καὶ τὰ ἀποτελέσματα τούτων βεβαιότερα, ἔπεται ὅτι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς πραγματικότητος εἶναι ὅτι ὑπάρχει διαρκὴς καὶ πλήρης ἀνανεώσις, ὅτι εἶναι ἐξήγησις πάσης ἐπαναλήψεως καὶ πάσης ὁμοιότητος. Τὸ πραγματικὸν εἶναι δηλαδὴ μόνον καὶ μοναδικόν. Ἀντιθέτως, πᾶν ὅτι δὲν εἶναι ἡ ὑπερσυνεκδομὴ ὠφελιστικὴ καὶ χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἐπαναλήψεως αὐτῶν εὐεργειῶν καὶ τῆς ὁμοιότητος τῶν πραγμάτων. Εἰς τὴν εὐστροφίαν τοῦ ζῶντος ἀντιτίθεται τὸ γέλοιο τοῦ κατασκευασθέντος, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀληθοῦς ὁ αὐτοματισμὸς τοῦ κατατεταγμένου πράγματος. (3)

Ἐκ τῶν γνωστολογικῶν λοιπὸν τούτων θεωριῶν ὁ Bergson προβαίνει εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ γέλοιου ἀποφάνεται κατὰ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ προβλήματος ὅτι τοῦτο, ὅν λειτουργία κοινωνικὴ, ἀνάδυστος τὰ μέγιστα, ἀλλὰ δεινὴ, παράγεται ἐναντίον πάντος ὅστις ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ἐν ταῖς ἐνεργείαις του ἐπισύρει τὴν ὑπερβολικὴν ἐπέκτασιν τοῦ μηχανισμοῦ, τῆς λίαν εὐκόλου ἐπαναλήψεως, τοῦ αὐτοματισμοῦ, ἐπὶ τῆς ἀδιακόπως ἐν ἀφυσνίσσει εὐρισκομένης προσοχῆς, ἐπὶ τῶν ἐλευθερίων καὶ αἰφνιδίων ἐνεργειῶν, αἵτινες ἐξ αὐτῆς ταύτης πηγάζουν. Ἡ κοινωνικὴ λειτουργία τοῦ γέλοιου εἶναι λοιπὸν νὰ πείσῃ τὴν ὑπερβολικὴν αὐξησιν ἐκείνου ποῦ δι' ἡμᾶς δὲν εἶναι ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ διεγείρει τὰ πρακτικὰ ταῦτα μέσα, ὠφέλιμα, ἀλλὰ δίχως ἀξίαν. Ἡ κοινωνία ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, διότι μᾶς θέλει προσεκτικὸς καὶ ἐτοιμὸς νὰ προσαρμολοσθῶμεν ἀδιακόπως πρὸς τὰς σχέσεις της. Ἐπομένως τὸ γέλοιο θὰ ἔχῃ ὡς αἰτίαν ἐκεῖνο ποῦ ἐν τῷ ἀτόμῳ τὸ καθιστᾷ μὴ κοινωνικόν, τὴν ἀπόσπασιν (τέρψιν), τὴν μηχανικὴν ἐπανάληψιν, τὸν θριαμβεύοντα αὐτοματισμόν, (αὐτοῦ μηχανικοῦ ἐπαργυρώματος ἐπὶ τοῦ ζῶντος).

Ἐκ τῶν μορφῶν τούτων, αἵτινες προσέρχονται εἰς τὴν συνολικὴν μορφὴν τοῦ γέλοιου ἐκ τῆς τέχνης καὶ διὰ τῆς κωμῆδος, κατεδεικνύεται ὅτι τὸ γέλοιο οὐκοῦν νὰ δηλώσῃ τὰς ἀτελείας, αἱ ὁποῖαι καὶ ἀφίνονται νὰ καθορισθοῦν διὰ τὴν ἀνωτέραν μορφωσιν. Ὅλαι γενικῶς αἱ ἀτελείαι, αἵτινες διὰ τῶν τεχνῶν εἰς τὰ πρόσωπα ἢ τὰ πράγματα προσκολλῶνται, δὲν εἶναι πᾶσαι ἀξίαι γέλωτος, τούναντίον δὲ ἡ βαρύτερη μερικὴ ἐκ τῶν ἀτελειῶν ἐπιδεικνύει σοβαρὰν ἀντίθεσιν (ἐνέργειαν). Ὑπάρχουν σφάλματα ἢ πλάνα, αἵτινες ἀντὶ νὰ ἀποσπᾶσιν ἐκ τοῦ εὐτελοῦς κόσμου ἐλαττώματα μετὰ τὴν συνή-

θειαν ἢ τὰς ιδιοτροπίας ἐνισχύουν τὰς ῥίξας τῶν ἐν βιθνιότητι τῶν λειτουργιῶν τῆς φύσεώς μας. Ἡ τέχνη τὰς ιδιοτροπίας καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων μόνον μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ τὰ ἐξετάσῃ ὡς ἰσχυρὰ ἢ τραγικὰ πάθη, ἅτινα ἐκαστῷ ἀτόμῳ ἔχουν τὸ ἴδιόν των χρῶμα καὶ τὰ ὁποῖα δύσκολον εἶναι νὰ εἶναι παρόμοια εἰς δύο ἄτομα. Δὲν ἔχουν ἐπίσης τίποτε ὅπου νὰ δύναται νὰ ληφθῇ τὸ γέλοιο καὶ ἡ κωμῆς ἀφίνει τὴν ζωγραφικὴν τὸ συγκινητικὸν τοῦτο εἶδος. Ἡ κυριαρχία του εἰς ταῦτα εἶναι αἱ ἀνεπάρκειαι καὶ τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ἐντὶν ἀτόμῳ δύναται νὰ εἶναι τὰ αὐτὰ πρὸς ἐκεῖνο ποῦ εἶναι εἰς πολλὰ πράγματα. Τὸ κωμικὸν φέρεται ἐπὶ τοῦ γενικοῦ, δηλ. ἐπὶ τοῦ μὴ ἰδιαιτέρου, διεγείροντος οὐδεμίαν πραγματικότητα. Ἀπεθύνεται εἰς τὴν ἡμετέραν κακεντρέχειαν χωρὶς νὰ συγκινήσῃ τὴν καρδίαν μας.

Ἐν συνόψει κατὰ τὸν Bergson τὸ σοβαρόν, τὸ συγκινητικόν, τὸ τραγικὸν προέρχεται ἐκ τῆς ἡμετέρας πρὸς τὴν πραγματικότητα, σχέσεως, πάντοτε μοναδικῆς καὶ ἀσύγκριτον, ἐν ᾗ τὸ κωμικὸν παράγεται διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ χρήσεως πάντος ὅπερ ἐγείρει μόνον ὠφέλειαν ἢ πανουργίαν καὶ οὐ ὁ χαρακτήρ ὁ πλεόν καταφανὴς εἶναι τὸ σκῶμμα ἢ ἐπανάληψις, ἡ ὁμοιοτης καὶ ἡ αὐτόματος ἀρχή. Τὸ γέλοιο ἄτομον εἶναι ἐκεῖνο ποῦ κυριαρχεῖται ὑπ' ἐκείνου ποῦ ὠφείλε κάποτε νὰ κυριαρχῇ.

Τὸ γέλοιο λοιπὸν παράγεται ἐν κοινωνίᾳ ἀνθρωπίνῃ συντελουμένου τοῦ ἀτόμου πάντοτε, τὸ ὁποῖον θέτει πρὸς αὐτοῦ τὸ δι' ὃ γελᾷ ἀντικείμενον. Ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐκρήξεως δὲν εἶναι ἄλλη ἢ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὰ καθιερωμένα, ἢ καταπάτησις τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐν ταῖς ποικίλαις σχέσεσιν τῆς κοινωνίας, καὶ συνεπῶς μείωσις καὶ ἀποδοκιμασία ἐπιφυλάσσεται διὰ τὸ ἀντικείμενον τοῦ γέλωτος. Ὁ ἄνθρωπος γελῶν θέτει τὸν ἄλλον εἰς κατωτέραν τῆς ἐν ἡ εὐρίσκειται μοίρας εἰς οἰανδήποτε περίστασιν καὶ καθιστᾷ αὐτὸν εἰς ὑψηλότερον σημεῖον ἀπὸ τοῦ γελωμένου.

Αἱ ἀπόψεις τοῦ Sully (4) ἐξετέθησαν εἰς τὸ διβλίον *Essai sur le rire*, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ διεξοδικώτερον καὶ τὸ πληρέστερον ἐκ τῶν περὶ τοῦ γέλοιου ἐκδοθέντων ἔργων

χωρὶς νὰ χαρακτηρίζονται αἱ προεκταθεῖσαι θεωρίαι ἀτελεῖς ἢ ἀνακριβεῖς.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ κυριωτέρα βᾶσις, ἐφ' ἧς στηρίζεται ὁ ἄγγλος ψυχολόγος, ἐν τῇ ἐρεῇ νῆ τοῦ ζητήματος τείνῃ νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν μετὰ καθωρισμένης ἐρμηνείας προσφυγὴν εἰς τὰς παλαιότερας θεωρίας. Συγκινεῖται διὰ τὴν μεγάλην ἐπικράτειαν τοῦ γέλοιου καὶ τῆς ἀναλλοιώτου ποικιλίας τῶν μορφῶν του, ἀλλὰ ἐπιτυχάνει πᾶσαν ἐρμηνείαν πάντος εἶδους γέλοιου καὶ πάσης περιπτώσεως. Οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ὁ Sully κατὰ τοῦτο ἀντιτίθεται πρὸς τοὺς προκατόχους ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ γέλοιου, ὅτι διέπεται ὑπὸ πνεύματος pluraliste.

Τὸ γέλοιο δὲν εἶναι ἐν καὶ τίποτε δὲν μᾶς ἐπιτρέπει, καὶ πολὺ περισσότερον μᾶς ἐπιβάλλει, νὰ ὑποθέσωμεν μίαν κοινὴν ἀρχὴν καὶ προέλευσιν τῶν ποικίλων μορφῶν τοῦ γέλοιου. Ἀναμφισβητήτως κατὰ τὸν συγγραφέα μας τὸ ὀλίγον εὐτελὲς (ἀγενὲς) γέλοιο, τὸ ὁποῖον μᾶς προκαλεῖ ἡ ὑποτιμηθεῖσα ἀξία ἐγεννήθη εἰς στιγμὴν παλαιότεραν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἤρχισεν τις νὰ ἀπαντᾷ διὰ τοῦ γέλοιου εἰς τὰς ὁρμὰς τοῦ χιουμουριστοῦ ἢ εἰς τὴν ἀκριβὴ σάτυραν τῆς κωμῆδος.

Διὰ τῆς ἐρεῦνης ταύτης μεταβάλλεται ἄρδην τὸ πρόβλημα κατὰ τὴν βᾶσιν τῆς θεωρίας του καὶ ἡ μέθοδος, ἥτις χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἐρευναν. Πρὶν νὰ ἐρωτήσῃ ὁ ἄγγλος ψυχολόγος τί εἶναι τὸ γέλοιο καὶ πᾶσας αἱ μορφάς του ἐξετάζει τὴν μέθοδον, τὴν ὁποίαν θαάκολουθήσῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι ἡ γενετική. Ἐθεσε πολλὰ ἐρωτήματα καὶ ταῦτα μάλιστα ἀναφέρονται εἰς τὴν καθ' ὅλην ἱστορίαν τοῦ ζητήματος. Ποῖοι ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ σταθμοὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ψυχολογικῆς ταύτης λειτουργίας; Ποῖα εἶναι κατ' ἀρχὰς αἱ ἀρχαὶ του; Ὑπάρχουν σημεῖα μειδιάματος καὶ γέλοιου εἰς τὰ ἀνώτερα ζῶα; Κατὰ ποίαν στιγμὴν τῆς ἡλικίας του ἐμφανίζεται τὸ γέλοιο παρὰ τῷ παιδί; Αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα κατὰ τὸν Sully δίδουν τὴν πραγματικῶς λύσιν τοῦ προβλήματος. Ὡς

ψυχολόγος θεωρεῖ τὸ γέλοιο μᾶλλον ψυχολογικὸν φαινόμενον, τὴν δὲ γενετικὴν τῆς ψυχολογίας μέθοδον χρησιμοποιεῖ καὶ ὡς ἐρευνᾷ τὸ γέλοιο.

Ὁ Sully ἔδωκε τὰς ἀπαντήσεις. Τὸ γέλοιο εἶναι γέλοιο συγκεντρωτικόν, ἓνα « γέλοιο χορικόν». Οἱ πρωτόγονοιλοὶ δίδουν ἱκανὴν θέσιν εἰς τὸ γέλοιο καὶ ἐν τῇ ἐξελικτικῇ ταύτῃ βαθμίδι ἐγένετο κοινωνικὸν ὄργανον πρώτης τάξεως. Ὑπηρετεῖ πολλοὺς σκοποὺς, εἴτε διὰ κτυπήματος τῶν νεωτερισμῶν καὶ τῶν ξένων συνηθειῶν εἴτε διὰ τῆς δημιουργίας κοινωνικῆς συγκροτήσεως εἴτε διὰ τῆς ἐπιδιοκιμασίας νέων ἐθίμων εἴτε δι' ἐννοήσεως πάσης προηγουμένης κατὰστάσεως καὶ συνηθείας ἢ πάσης μεταβολῆς καὶ προόδου, εἴτε διὰ τῆς χρησιμοποίησός του ἐν τῇ τέχνῃ ἢ τῇ κωμῳδίᾳ πρὸ πάντος, ἐνθα τὸ γέλοιο εἶναι παίγιον ἀνώτερον καὶ ἀπροκατάληπτον. Οὕτω διαβλέπομεν ἱεραρχίαν τινὰ γέλοιου διὰ τῆς γενετικῆς μεθόδου δημιουργηθεῖσαν. Τρεῖς εἶναι αἱ ἐσώψεις τοῦ γέλοιου, ἡ ὀργανική, ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ. Τὸ πρῶτον, τὸ ὀργανικὸν γέλοιο ἐν τῇ μορφῇ καὶ τῷ ἀτόμῳ εἶναι ἡ πνοὴ ἀπλῶς (ἀφελούς) χαρᾶς, ἡ ἐκφρασις τῆς φυσικῆς εὐεξίας, ἡ ἐκ δόλως τῆς εὐαρέστου διεγέρσεως. Ἡ ὀργανικὴ ὁμῶς αὕτη εὐεργητικότης ἐλήφθη καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Αἱ κοινωνίαι κάμνουν χρῆσιν τοῦ γέλοιου εἴτε διὰ νὰ κανονίσουν τὴν εὐεργητικότητα τῶν μελῶν των εἴτε διὰ νὰ ἀνταγωνισθοῦν αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Τέλος ἡ λεπτότης τῶν πνευμάτων κατέστησε δυνατόν ἐναγέλοιο ἀφιλοκερδές, τὸ ὁποῖον, μόνον κοινωνικὸν ὄργανον ὄν, διακρίνει καὶ ἀπομονώνει πνεύματά τινα ἀνωτέρως πῶς δούεας καὶ τὰ ἐξαρτᾷ ἀπὸ μικροῦ τινα ἀριθμὸν κατωτέρων ἱκανοποιήσεων.

Γενικῶς ὁ Sully παραδέχεται ὅτι τὸ γέλοιο δὲν εἶναι κατὰ τὴν ῥίζαν κοινωνικὸν φαινόμενον, ἀλλὰ ὀργανικὸν ληφθὲν μίαν ἢ μέραν ὑπὸ τῆς κοινωνικῆς εὐεργητικότητος. Ἐδῶ ἔχομεν καθαρῶς ἐξελικτικὴν ὑπόθεσιν. Ὁ ἄνθρωπος γελᾷ βέβαια, διότι εἶναι ἀνάγκη καθαρῶς ὀργανικῇ. Ὑστερότερον

ζῶν καὶ κατανοῶν τὰ τῆς κοινωνίας μεταπίπτει εἰς τὸ κοινωνικὸν γέλοιο καὶ τέλος εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν γέλοιο, τὸ ὁποῖον εἴτε ὡς καλλιτέχνης τὸ ἀποτυπώνει εἴτε ὡς ἄνθρωπος παρατηρῶν τὸ διακρίνει.

Μία φανερά ἀντίθεσις παρατηρεῖται μετὰ τῶν συγγραφέων. Ὁ πρῶτος μᾶλλον τὴν κακεντρέχειαν (la malignité) ἐξετάζει καὶ οὕτως ἐρμηνεύει τὸ γέλοιο, ὁ δὲ ἄγγλος ψυχολόγος στρέφεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς εὐθύ μου ἀπόψεως τοῦ φαινομένου.

Κ. Δ. ΣΤΕΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

Σημ.

(1) Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔνδοξον καὶ εἰδικὸν εἰς τὸ εἶδος τοῦ καταστὰν ἐπιγράφεται Le tire καὶ ἀποτελεῖ ἀπόπειραν ἐφαρμογῆς τῶν αἰσθητικῶν τοῦ φιλοσόφου ἀπόψεων.

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ (=ΠΑΡΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ=)

Ὁ λαὸς συγχέει πολλάκις ὁμοήχους λέξεις ἕξ ἀγνοίας τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν ἐτύμου καὶ συντατίζει αὐτάς μετ' ἄλλας λέξεις αὐτῶ γνωστὰς—οὕτω λ. χ. τὸ **Αἰγαῖον Πέλαγος**—παρτυμολογῶν τὸ ὀνομάζει: **Ἀγιο πέλαγο αἰγόνκλημα** (caprifolium) τὸ μετέτρεψεν εἰς **ἀγιόνκλημα** τὴν λίμνην τοῦ **Φενεοῦ** ἐν Πελοποννήσῳ ὁ λαὸς μετεκάλεσε **λίμνη τοῦ Φονηοῦ**, τὴν **Ἀκρόπολι** ἐκάλουν πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν—κατὰ τὴν ὁμολογίαν εὐρωπαίων περιγητῶν **Ἀπρόκαλη**. Καθ' ὁμοίαν τινὰ ἀναλογίαν ἐνθυμοῦμαι πρὸ 50—60 ἐτῶν οἱ συμπολίται μας Ἰωαννῖται τῆς λαϊκῆς ὁμάδος—τὸν ἐν τῇ ὄχθῃ τῆς λίμνης—πρὸς διεύθυνσιν τῆς **Κατσικᾶς Λασπόπορδον** ἀπεκάλουν **Λασπόπορδον** καὶ τὸν **ἑσχατόγερον σκατόγερον**! καὶ τὸ ἄνθος **βρυανία**= **Ὀβρηά** καὶ τὰ παρὰ τὴν ἀρχαίαν **Εὐρροίαν** ἐρείπια **Ὀβρεῖκα μνήματα** ἀντὶ **Εὐροῦσκά μνημεῖα** (κατὰ τὸν Ἀραβαντινόν). Οὕτως ὑποθέτω ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας **ΕΛΔΟΠΠΑΣ** διεσώθη διὰ τῆς δημώδους ἐτυμολογίας εἰς τὸ παρὰ τὴν **Κοσμη-**

(2) Περὶ τῶν γνωστολογικῶν θεωριῶν βλ. ἑλληνιστὶ τὰ ἐξῆς ἔργα: χ. **Ἀνδρούτσου**, ὁ Bergson (ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐπετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ ἔτος 1916), εἰσαγωγὴν τοῦ Θ. Παπαλεξάνδρου εἰς τὴν **Ἀδημιουργικὴν ἐξέλιξιν** (ἐκδ. Βασιλείου καὶ Ἑλλης Λαμπρίδου, ὁ Μπέρξον καὶ ἡ φιλοσοφία, 1929 σελ. 15 ἐξ).

(3) Χ. **Ἀνδρούτσου**, Λεξικὸν τῆς φιλοσοφίας, Ἀθῆναι, 1929, λεξ. Μέρξον—Ἑλλης Λαμπρίδου. ἐνθ. ἀ. σελ. 37.

(4) Τὸ ἔργον τοῦ ἐξεδόθη τῷ 1902, μετεφράσθη δὲ εἰς τὴν γαλλικὴν τῷ 1904 ὑπὸ L. A. terrier καὶ ἀνελύθη ὑπὸ τοῦ Bergson μετ' εὐμενῶν κρίσεων ἐν Revue Philosophique, 1930, τ. II.—

ῶν χωρίον: **Ἄλπου**ς **Ἄλπουχῶρι** ἀντὶ τοῦ **Ἑλλοπία χώρα**. προφανῶς ἐκ συναντήσεως πρὸς τὸ **Ἀλεπού χωρί** δι' ὁμοίας παρτυμολογίας—νομίζω—διετηρήθη ἐν ΗΠΕΙΡῳ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου καὶ ἀνδρείου αὐτῆς βασιλέως **ΠΥΡΡΟΥ**—τῇ μεσολαβήσει τῆς λατινικῆς αὐτοῦ ὀνομασίας: Burrus ἀντὶ Pyrrus = Μπουρρος = ΜΠΟΥΡΑΣ = ἀνδρείος ὡς ὁ ΠΥΡΡΟΣ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων—πρὸς τὴν φράσιν: εἶναι ἓνας ΜΠΟΥΡΑΣ = ἀνδρεῖο, παλληκάρι.—

Καὶ τὸ ὄνομα ἴσως τοῦ μυθολογικοῦ ΚΡΑΓΑΛΕΩΣ ὡς γέροντος Ἡπειρώτου ποιμένος—μαρμαρωθέντος—κατὰ τὴν μυθολογίαν—διεσώθη ἴσως εἰς τὸ ἐπίθετον **κάρκαλο** (5) = **σκληρὸ καὶ καμμενὸ (κρέας)**—διὰ μεταθέσεως τῶν γραμμάτων: ΚΑΡΚΑΛΕΟΣ = **Κάρκαλο** (5). Καὶ ἄλλας πολλὰς ἀρχαίας ὀνομασίας καὶ λέξεις διετήρησεν ὁ ἑλληνικὸς διὰ τῆς παρτυμολογίας—περίων ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ,

ΠΑΡΙΣΙ. Ν. Γ. ΔΟΣΙΟΣ, δ—φ
(Ἰωαννῖται)

ΑΝΤΙΟΕΣΕΙΣ

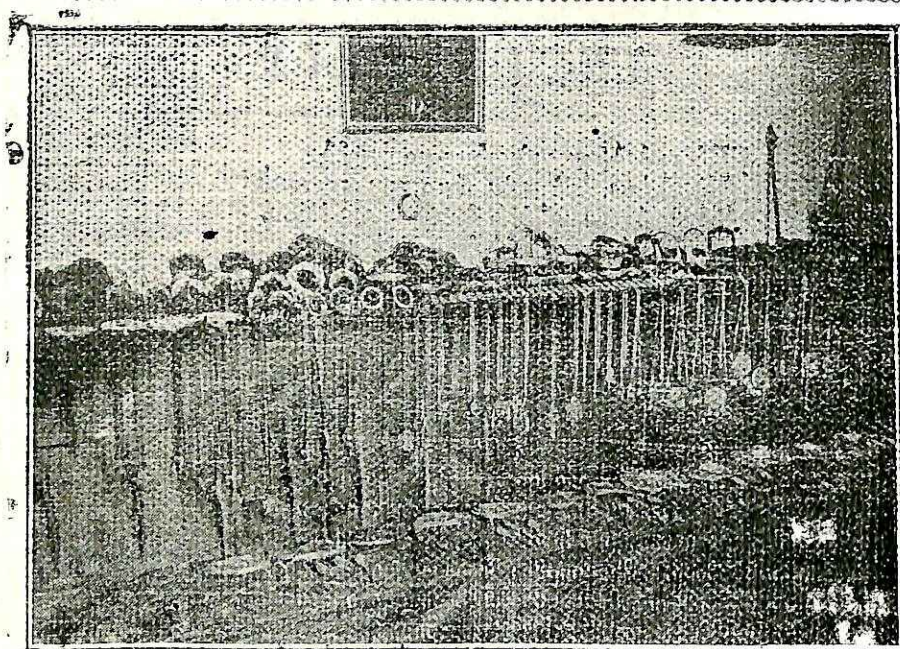
Εἶπεν ὁ Δίας: γὰρ φέρετε μου πηλὸ
Νὰ πλάσω, ἐπὰ στὸν ἅγιο μου ὄργασμῳ
Τὰνθρώπινο καὶ ἐγὼ δημιουργήμα μου,
Κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοιωμά μου.
—Κι' ἀνασκωμπώθηκε ὁ Θεὸς καὶ ἐστάθη
Σκυφτὸς προστὰ τὴν θεϊκὴν του σκάφη
Κι' ἰδοκοπάει, καὶ πλάθει, καὶ ξεπλάθει
Καὶ τὰ μέλη τορνεύει καὶ τὰ βάφει...
Καὶ μόλις τὸ ἔργο του ἔφερε σὲ πέρας
Βλέπει... καὶ τί νὰ ἰδῇ ὁ καλὸς Πατέρας!
Ἐόανο προβάλλει ὁ Ἄνθρωπος προστὰ του,
Κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοιωμά του
Μ' ὅλης τῆς ποταπότητος τῇ γύμνια
Καὶ μετὰ τὴν ἠθικήν του τὴν ἀσκήμια
Κι' ὡς τὸν κοιτᾷ καὶ μένει ἐκστατικὸς
Ψηλὰ μεσ' ἀπ' τὰ Ὀλύμπια του λιμέρια,
Νὰ—χαμογέλασε ὁ Δημιουργός.
Καὶ τρῖβει ἀπὸ εὐχαρίστησιν τὰ χέρια!

Κι' εἶπεν ὁ Ποιητής: ζητῶ σας χάσιν!
Γὰρ φέρετε μου χαρτὶ καὶ καλαμάρι
Μ' ὅλη τὴν ἡσυχίαν καὶ μετὰ τὸ πᾶσο
Ποίημα νταντελένιο νὰ σᾶς φτειάσω,
Καὶ, μετὰ τῆς Ἐμπνεύσεως τὴν ἀστοραπὴν
Ποιὰ θέσιν νὰ κατεβάσω ἐπὰ στὴ Γῆ.
Κι' ἰδοῦναι καὶ ἰδοῦναι γὰρ τὴν λέξιν
Καὶ τρέχει ἐδῶ τὴν ὁμίαν νὰ διαλέξῃ
Καὶ τρέχει ἐκεῖ τὸ ἐπίθετον νὰ βοῇ.
Καὶ μοχτᾷ καὶ δουλεύει ὅσον μπορεί
Γὰρ νὰ στήσῃ, σὰ μαρμαροκόλονα
Ὁραῖο μνημεῖον, τὸ ποίημα στὸν αἰῶνα.
—Καὶ μετὰ μὴ ἀνησυχία τυροανική
Ἐνα προῶνδ καθέσται καὶ κυτᾷ
Τὸ μνημεῖον ποῦ δὲν τὸν ἐνθουσιάζει
Κι' οὐδὲ τὰ γούστα πᾶν ἱκανοποιεῖ.
—Καὶ μὲν κίνημα ὅλο μεγαλειό
Σωριάζεται τὸ ποιητικὸν μνημεῖον!...

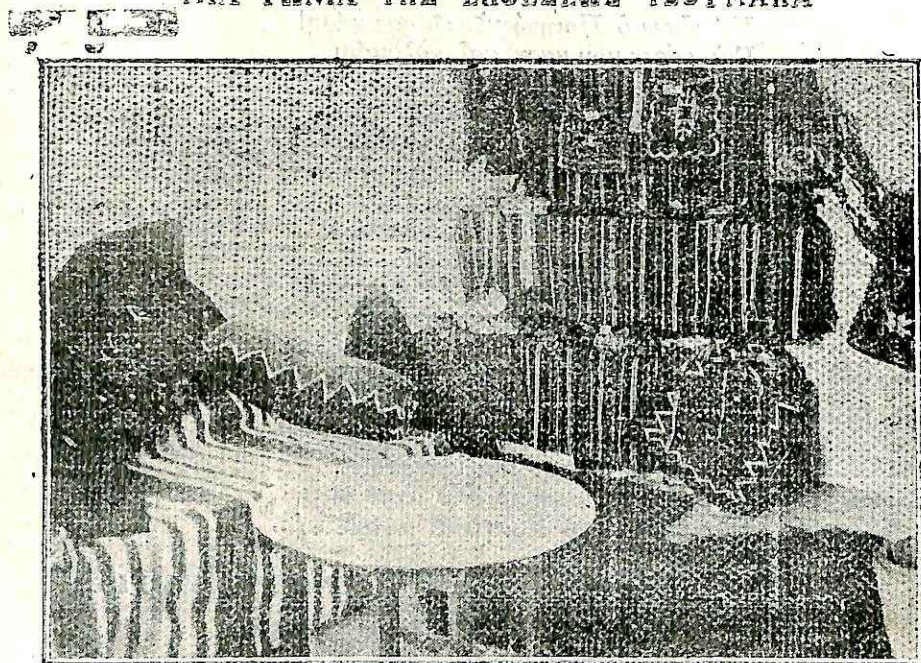
Ἀθῆναι Αὐγούστου 1930

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ

ΜΙΑ ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΖΟΥΜΑΚΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΚΙΦΡΟΝΑ

Ε. Ρ.

Πώς λήγανε οἱ ἀρχαῖοι τῆς περιφημίας
Fausses—maigres, πού εἶχανε τόσο πείρα-
ση στὲς ἀντὶς τῶν βασιλιάδων τῆς
φραντίας καὶ εἶχανε ξεφρελλάνει
τὸν ἀπιστον ἐκεῖνο Ταλλεϋράντι; Εἶχανε
πλουτίσει τὴ γλῶσσά τους τὴν τόσο τρισε-
πίλεπτη μὲ καμμιὰ λέξη ἀντίστοιχη πρὸς
τὴν τόσο χαριτωμένη καὶ κοσμικὴ τῶν
Γάλλων;

Ὅχι ἀπὸ ἄλλη διάθεση— μεταφραστι-
κὴ—, μὰ ἀπὸ φιλογραφικὴ περιέργεια θὰ
θυμίσω στοὺς ἀναγνώστες μου μὴν ὁμοιο-
φων ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλκίφρονος—τῶν ἐν
Κορίνθῳ ἐταίρων— πρὸς τὰς ἐν Ἀστί.

Στὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, τεχνουργημένο
ἀττικό περσίδι, γιομάτῃ κουκουσουριά
καὶ ζήλεια γιὰ τὴ Λαΐδα, πού τότε εἶχαν
ἀρχίσει τὸ γλυκοχάραγμά της τὸ «ἐταίρι-
κόν», διαβάζουμε: «...ἐνδεδυμένη μὲν γὰρ
εὐπροσωπιάτῃ ἐστίν, ἐκδύσα δὲ ὅλη
πρόσωπον φαίνεται, ὅ ὅτε κατὰ ἑ-
ρὸς, ὅ ὅτε κατὰ σαρκοῦς,
ἀλλ' οἷας λέγομεν ἡμεῖς
ἰσχνέγγελους». Ἴδου λοιπὸν οἱ
προγονικὲς μᾶς Fausses—maigres! Καὶ
κανεῖς ἂς μὴ μοῦ κατηγορήσῃ ἐθνικισμὸς
...λεξιλογικὸς, ἀμα γράψω, πὼς ἂν εἶναι
ἡ fausses—maigre χαριτωμένη, τρισεπι-
τομένη θὰ γένῃ ἡ ἰσχνέγγελος. Ὁ λεπταί-
σθητος μὲ λίγη προσοχὴ θὰ δῇ τὴν αἰ-
σθητικὴν τῆς συνθεσῆς: Ταιριασμένη ἀπὸ
τὸ ἰσχνὸς καὶ ἑγγελευς φανερώ-
ναι τὴν ἀδύνατον, τὴν λιγνὴν, μὰ ὅχι ἐπο-
κρουστικὴν, ξεραγκιανὴν, στέγην, ὅπως λέει ὁ
λαὸς—ἐκεῖνη πού μοιάζει μὲ τὸ γέλι, πού
εἶναι λιγνὸ, μὰ γιομάτο, χωρὶς ἐσοχές
ὡς καὶ ἑσοχές. Ἴσως ἡ λέξη νὰ κρύβῃ καί πο-
ειωνεία—Βέβαια τόσο λεπτὴ! Ἀς μὴν
ἐχνοῦμε, πὼς ἡ ἀνασκόπη αὐτὴ μᾶς ἔχει
φέρει ἐπὶ τὴν καρδίαν τοῦ κόσμου, πού κυ-
βεργημένος ἀπὸ τὸ σοφὸν ἀττικό μέτρο

καλλιεργοῦσε τὸ ὕψος τοῦ τοῦ λαμπροῦ, χω-
ρὶς τὸ ἀξίό του ἐπὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτι-
σμοῦ, οὔτε ἀκόμα ἐπὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἱλα-
ρῆς Γαλλίας τῆς ἐποχῆς τοῦ Ρακίνα καὶ
τῶν Λουδοβίκων.

Ἀς συμπληρώσω αὐτὰ καὶ μὲ μιὰ λεξι-
κογραφικὴ πληροφορία. Ἡ λέξη ἰσχνέγγε-
λος εἶναι ἀθησαύριστη τόσο ἐπὶ τὸν «Ἑορικοῦ
Στέφανον», ὅσο καὶ ἐπὶ τὰ κατωπινὰ λεξικά.

Καὶ ἂν οὐδ' ὁ λόγος γιὰ τὸν Ἀλκίφρονα
θὰ γράψω καὶ κατὰ ἄλλα, πού μᾶς χαί-
ρει ὁ ἀρχαῖος ἐπιστολογράφος σχετικὸ μὲ
κάποιον περασμένον ἐπὶ χρόνιον, παρελ-
λυθότα τὸ μεταίχμιον, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ
πικάντης ὁ Λουκιανός, πού δὲν τὸ εἶχε σὲ
καλὸ ν' ἀφήσῃ ἐπὶ τὴν μνήμην τῶν ἀνθω-
πων τῆς νεανικῆς του νίκης ἀνέννητες ἀπὸ
τῆς γεροντικῆς του χυλόπιπας. Ἐνάν τέτοι-
ον τύπο μᾶς ζωγραφίζει ὁ Ἀλκίφρων ἐπὶ
μὴν ἐπιστολὴν του, γραμμένην τάχα ἀπὸ τὴν
Λεόντιον, τὴν περιφημὴν ἐταίρα, πρὸς τὴν
φίλην τὴν Λαΐδα, τὴν νικήτριαν τοῦ ἀνιήτου
Λημητοῦ τοῦ Πελοπονητοῦ. Γράφει ἡ Λε-
όντιον γιὰ τὸ γέρον ἐραστὴν της, ὅτι «οὐ-
δὲν δυσχεροῦς τοτερον με-
σοκλεινομένου προσβύτου». Καὶ συνεχίζοντας μᾶς τὸν στολίζει, ὅπως
μερικὸν αἰῶνα ἀργότερα ἡ ὥραία κορο-
λὴ τὸν ἄμοιρον Baudelaire. Τὸν ἔχει τόσο
βαρεθῇ! «Μὰ τὴν Ἀφροδί-
την», γράφει «εἰ Ἀδωνίς ἦν
ἡ δὲ ἑγγυὲς ὁ νύμφος ἡ γυνὴ
γόνως ἔτη, οὐκ ἂν αὐτοῦ ἦ-
νεσχόμην φθειρῶντος καὶ
φιλονοσοῦντος καὶ κατα-
πεπλημένου εὐμάλα πό-
κου, ἀντὶ πίλων». Καὶ δὲν
ἀρκεῖ πού ὁ γέρον φίλος της φροεῖ ἀντὶ
σκουφοῦ ἀκατέργαστα μαλλιά— πόρους.
Σοκατίζει! Εἰσφωνεύεται! Καὶ ἔχει τόσο

ξεμωραθῇ· ποῦ γὰρ νὰ μὴ διαφέρει στὸ τίποτα ἀπὸ τὸν Σωκράτη φωνάζει Ξανθίππη τὴν Λεόντιον καὶ σὲ κάποιον Πυθοκλέα ἔχει δώσει τ' ὄνομα καὶ τὴν θέσιν τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ὁρισμένως ἂν ὁ Ἀλκίφρων ἤθελε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὴν Λεόντιον σοφὴν, μιὰν ἀπὸ τὰς precieuses τοῦ Μολιέρου, θὰ ἔβαζε στὸ στόμα της τὰ λόγια τοῦ Σωκράτους: « ἐν ἔτεσιν ἑβδόμη κοινὰ οὐδ' ἂν εἶς λάθοι μωρὸς ὢν ». Καὶ ὁ γέρος φίλος της ἀπὸ καιρὸ τὰ εἶχε περάσει! Κοντὰ στ' ἄλλα καὶ ζηλιάρης. Ἡ Λεόντιον εἶχε κάποιον παιδικὸ φίλον, τὸν Τίμαρχον. Καὶ ἐκεῖνος τῆς ζητοῦσε νὰ μὴ τὸν βλέπῃ. Πῶς νὰ γίνῃ αὐτό; Ἐκείνη τρελαινότανε γιὰ τὸν μειρακιευόμενον γέροντα δὲν εἶχεν ὄρια. Νὰ μὴ βλέπῃ τὸν Τίμαρχον! — γράφει μὲ σπαραγμὸ στὴν πιστὴ φίλῃ της. Ἀπὸ κείνον ἓνα βράδυ, ξεχασμένη στὴν ἀγκάλῃ του, ἐδιδάχθη τὴν «πρώτην Ἀφροδίτην». Τῆς πήγαινε χίλια καλὰ. «ἀλλὰ» —καὶ ἄς μὴ συγκινηθῇ ὁ εὐαίσθητος ἀναγνώστης μου, ποῦ ὁ στεριοθεμέλιωτος ἔρωτάς του βασιτεῖται μὲ τὰ δῶρα — «τὰ μικρότατα προλαμβάνει τὰς ὥρας, ἵνα μὴ δεῖς φθῶση μὴ γευσάμενος».

* * *

Ἀπειρες ὁμορφες σελίδες μᾶς χαρίζει ὁ Ἀλκίφρων, ὁ καλύτερος ἀρχαῖος ἐπιστολογράφος. Μὲ τὸ ἄβροῦ του γράψιμο, τὸ γλυκὸ καὶ χαριτωμένο καὶ περὶ τεχνον

μᾶς ζωγραφίζει σὲ πλαστὲς ἐπιστολὰς τὸν ἰδιωτικὸ καὶ ἑξώροτα τὸν ἐρωτικὸ βίον μὲ ὅ ποθέσεις παρμένες ἀπὸ τὴν ἀττική καὶ τὴν νέα κωμωδία. Εἶναι κριμα ποῦ γιὰ τὴν ζωὴν του δὲν ξαίρουμε τίποτα — ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς του ἀκριβῶς. Οἱ εἰκασμοὶ τῶν Φιλολόγων τὸν φέρνουνε λίγο πρὶν ὕστερα ἀπὸ τὸν Λουκιανόν, ὅχι ἄρ γότερα ἀπὸ τὴν τρίτην ἑκατοντάετηρίδα. Τώρα ἔχε σβῆσει πὰ ἀπὸ καιρὸ ἡ ἡρωική ἐποχὴ τῶν Ἑλλήνων, ποῦ λύτρωνε τὴν τραγικὴν Νίτσε ψυχὴν. Ἡ Κασταλία ἀνῆκει σὲ νέους. Ἀπόλλωνας. Καὶ ἡ λαλέουσα παγὰ ποτίζει τὰ σμιλευτὰ ἐπιγράμματα τοῦ Ρουφίνου, τὸν ἐρωτισμὸ τοῦ Μελεάγρου, τὴν Κόμη τῆς Βερενίκης τοῦ Καλλιμάχου. Καὶ ὁ ἐπιστολογράφος μᾶς ζῇ στὸν κόσμον τοῦ ἑλληνιστικοῦ πολιτισμοῦ, στὸ πλαίσιο τοῦ ἐρωτισμοῦ καὶ τῆς ἀνησυχίας. Οἱ Θυμώσοφοι καὶ οἱ δειπνοσοφισταὶ θὰ συζητοῦν ἐκεῖ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς κοντὰ σ' ἓνα γαργαλιστικὸ φραγτὸ καρυκευμένο μὲ γλῶσσες ἀηδονιῶν. Θὰ πνίγουνε τὴν ἀνία τους στὸ ρούφηγμα ἐνὸς ἑξέχου ποτηρίου. Καὶ θὰ ζητοῦνε τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τῆς ἀνησυχίας τους στὰ ἀβυσσαλέα μάτια ἐνὸς αἰσθητικοῦ κοριτσιοῦ. «Ἐνα ὥραϊο πρᾶγμα εἶναι μία αἰώνια χαρὰ» — εἶπεν ὁ πλαστικὸς Keats.

Ε. Π. Φωτιάδης.

(Σημ. Τὴν πρώτην ἐπιστολὴν πολλοὶ τὴν νομίζουσι τοῦ ψευδαλκίφρονος).

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Τὴν Ἀλήθεια δὲν τὴν βρίσκεις πεταμένη μὲς στὸ δρόμον.
— Ποιὸς πετάζει τὰ διαμάντια, ποιὸς τρελλὸς μὲς στὰ σκουπίδια; —
Τὴ σκιά της σκλαβωμένη στὸν ἀγέλαστο τὸ Νόμον,
τόνομά της χαραγμένο θὰ τὸ βοῆς στὰ δαχτυλίδια
τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ Πόνου, τόσο μόνο.

Πεῖδ' πολλὰ μὴν περιμένῃς, πεῖδ' πολλὰ νὰ μὴ ζητήσης.
ἀπ' τὴ Σίβυλλα ποῦ στέκει μπρὸς στής ἄβυσσος τῆς θύρας
Γιατὶ τάνθη ποῦ δὲν ἔξοις, δὲν μπορεῖς νὰ τὰ ρωτήσης
ποῦθε πήρανε τὴ χάριν, ποῦ τὰ βρήκανε τὰ μύρα
ποῦ σκορπᾶν καὶ σοῦ γλυκαίνουν τὴ ζωὴ — πρὶν ξεψυχήσης

ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΘΥΣΙΑ (*)

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ

† Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ

Σ Κ Η Ν Η Ζ.

(Μπαίνει ἡ Λουίζα)

(Γυναῖκα ὥραια, νέα, ντυμένη μ' ἓνα μαῦρο φόρεμα καπέλλο μαῦρο μὲ πλατεῖα μπῶρ, μὲ μιὰ μαύρη μεταξωτὴ κάππ — φορεῖ μικρὸ μαῦρο φιογκὰ καὶ στὸ κολλάρει τῆς ἄσπρης μπλούζας της. Μόλις περάσῃ τὸ κατώφλι τῆς θύρας τοῦ βάνου, ὁρμᾷ κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Μάρκον, ὅστις μ' ἑστῆν ῥωμένα χέρια τὴν περιμένει σὶδ' μέσον τῆς σκηνῆς, τὸν ἀρπάζει σὶδ' χέρια, σφίγγεται ἐπάνω του, χώνει σχεδὸν τὸ πρόσωπό της σὶδ' πρόσωπό του)

Λουίζα. — Γιατὶ φεύγεις;

Μάρκος. — Για νὰ μὴ σκοτωθῶ.

Λουίζα. — Νὰ σκοτωθῇς; Γιατὶ;

Μάρκος. — Γιατὶ δὲν θάταν δυνατόν νὰ ζήσουμε πλέον μαζύ. πρέπει νὰ τὸ εἴξω ρες!

Λουίζα. — (Πετάζουσα ἄπάνω σ' ἓνα κάθισμα τὴν κάππ της καὶ ἐχομένην σιμμά του) Τὶ θέλεις νὰ εἰπῇς Μάρκο;

Μάρκος. — Ἀκουσε, Λουίζα, πρέπει νὰ ομιλήσωμε ἡσυχὰ καὶ νὰ συννενοηθῶμε ἡσυχὰ. Γι' αὐτὸ ὁμῶς πρέπει νὰ μ' ἀκούσης ἡρεμὰ καὶ μ' ὅλη σου τὴν προσοχὴ — πιστεύεις ὅτι σ' ἀγάπησα;

Λουίζα. — Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ τώρα, Μάρκο, μοῦρχεται παραφροσύνῃ στὸ κεφάλι καὶ δὲν ξέρω πῶς νὰ τὰ ἐξηγήσω ὅλα αὐτά· γιατί θέλησες νὰ φύγῃς; Σήμερα ποῦναι ἡ ἡμέρα τῶν ἀρραβόνων μας;

Μάρκος. Ἡ εὐτυχία τῆς ἀγάπης μου

(συνέχεια καὶ τέλος)

δὲν σοῦ ἀρκοῦσε, Λουίζα, καὶ ἤθελες νὰ γενῇς γυναῖκα μου. Γνωρίζεις ὅτι πολὺν καιρὸν ἐναντιώθηκα σ' αὐτό — δίχως ποτὲ νὰ καταχρασθῶ τὴν φιλίαν τοῦ σπητιοῦ σου, εἶναι ἀλήθεια;

Λουίζα. — Ναί. —

Μάρκος. — Τότε γιατί δὲν σ' ἐφθανε ἡ ἀγάπη μου, νὰ εἶσαι ἐρωμένη μου καὶ θέλῃς νὰ γενῇς γυναῖκα μου!

Λουίζα. — Στιγματισμένη ἤθελες, λοιπόν, νὰ ζῶ, Μάρκο στὴν πόλιν, ὡς μιὰ ἐρωμένη σου;

Μάρκος. — Ὡστε μονάχα γι' αὐτὸ τὸ στίγμα ὅλους τοὺς καιροὺς ἐδίσταζες;

Λουίζα. — Ναί. —

Μάρκος. — Ἀλλ' ἐγὼ σ' ἄφησα νὰ ἐννοήσης — εἶχαμε τόσα συνηματώματα — τόσα γράμματα τόσες μικροφιλονεικίες! Σ' ἄφησα νὰ ἐννοήσης, πῶς ἂν δὲν ἤθελες μετὰς μας ἓναν κρυφὸν ἐλεύθερον ἔρωτα, δὲν ἤθελες οὔτε νὰ σὲ καταχρασθῶ μὲ ψεύτικους λόγους, οὔτε νὰ σὲ κρατῶ μ' ἀπατελὲς ὑποσχέσεις. Δὲν εἶναι ἀλήθεια Λουίζα;

Λουίζα. — Ἀλλὰ Θεέ μου, Μάρκο, τί εἶναι λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ οἱ προλογοὶ σου καὶ ὅλες αὐτὲς αἱ ἱστορίες σου; Ψὲς βράδυ, προημέρας βράδυ εἴμεθα ἀγαπημένοι. εὐτυχεῖς σὰν πανδογεύμενοι. Τώρα τί εἶναι αὐτὰ ποῦ μοῦ λές;

Μάρκος. — Ὄχι. Δὲν εἴμεθα καὶ οἱ δύο εὐτυχισμένοι. Εἰγὼ ἤμουν ἓνας δυστυχὴς ἐνθυμῆσαι — Ἐβρογγούσεν ἡ ψυχὴ μου, καὶ στέναζεν εἰς τὴν ἀγωνίαν της. Μ' ἐρωτοῦσες τί ἔχω. Καὶ σοῦ ἔλεγα ὑποφέρω, δὲν ἔπρεπε νὰ ῥθῃς!

Λουίζα. — Ἐκαμα κατὰ ποῦ ἦρθας;

Μάρκο, μ' ἐλέγχεις;

Μάρκος.—Ναί! διότι ἔγινε σκάνδαλο ποῦ δὲν τὸ ἠθέλησα, οὔτε τὸ προὐκάλεσα ἐγὼ Λουΐζα, ἀκουσες—ἐξήτησες ἓνα τετελεσμένον γεγονός καὶ μίαν λύσιν ἐκβίαστικὴν τοῦ γάμου μας.

Λουΐζα.—Διότι σ' ἀγαποῦσα!

Μάρκος.—"Οχι.

Λουΐζα.—Δὲν σ' ἀγαποῦσα λοιπόν; Ἀχάριστε!

Μάρκος.—"Οχι. (ἐξάπτεται) Θυμήσου, τὸ καλοκαίρ, τί τράβηξα πέφυσι! Θυμήσου ὅτι κινδύνεψα νὰ χάσω καὶ τὴ ζωὴ μου καὶ τὸ μυαλό μου, θυμήσου τί φοβερὴ ἀρρώστια τράβηξα—μῆνες στὸ κρεββάτι τῆς ἀγωνίας. Ρώτησες ποτέ τίχα γιατί;

Λουΐζα.—Δὲν ξέρω.—

Μάρκος.—(μὲ πᾶθος ἀλλὰ πονεμένον) Τῶξερές! τῶξερές. Ἐξέφυρες διὰ σ' ἀγαποῦσα τρελλὰ, ὅτι εἶχα χάσει τὸν νοῦν μου πλέον γιὰ σένα. Κι' ὅσο ἤθελα νὰ κλεισθῶ στὸ πάθος μου μὲ τὸν θάνατόν μου, νὰ τὸ θάψω μέσα μου, νὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ, νὰ σὲ λησμονήσω—κι' ἀρχισα νὰ κόβω κάθε σχέσιν μὲ τὸ σπῆτι σας καὶ τὸν ἀδελφὸ σου, ἐσὺ ἐξήτησες μὲ κάθε τρόπον νὰ διπλασιάσης τὰς φλόγες καὶ τὰς ἀγωνίες ποῦ θὰ μᾶς κατέτρωγαν (μὲ χαμηλωτέραν φωνὴν καὶ κυττώντας τὴν στὰ μάτια) Εἶναι ψέμματα ὅτι ἔφυγες τότε τίχα γιὰ τὴν πρωτεύουσαν τίχα γιὰ δουλειές σου;

Λουΐζα.—(κάτωχρος) Τί θέλεις νὰ πῇς;

Μάρκος.—Ἐξήτησες μονάχα τὴν καρδιά τὴν ἰδικήν μου νὰ τρελλάνης. Νὰ μοῦ ἐξερεθίσῃς τὴν ζηλοτυπία, τὴν ἀγωνίαν.—νὰ μὲ βιάσῃς στὸν γάμον μας ποῦ ἐξήτασες. Αὐτὸ δὲν τὸ κατώρθωσες. Ἀλλὰ κατώρθωσες καὶ ἄλλο. Ἦταν ἡ θλίψις μου τόση ποῦ κινδύνεψα νὰ πεθάνω.

Λουΐζα.—Ἐκαμα ἄσχημα γιατί σ' ἀγαποῦσα κι' ἤθελα νὰ γενῇς δικός μου;

Μάρκος.—Κι' ὅταν ἔλαβες τὸ τελευταῖο μου γράμμα, ποῦ σοῦ ἔγραψα ἐκεῖ κάτω ὅτι μπορεῖς νὰ θεωρῇς πλέον ὡς κα

ποῖον περαστικὴν ἐφήμερον τὴν γνωρίζεις—
αν μας—τί ἔκαμες;

Λουΐζα.—Ἐπέστρεψα ἐδῶ.

Μάρκος.—Πότε;

Λουΐζα.—(ταραγμένον) Ὑστερα ἀπὸ λίγον καιρό.

Μάρκος.—Ὑστερα ἀπὸ ἓνα μῆνα.—Δίγες μέρες ἂν καλὰ θυμᾶμαι. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Καράλη ἀπὸ ἐκεῖ.—

Λουΐζα.—(μὲ ταραχὴν ἀλλὰ συγκρατουμένην) Θυμᾶμαι... ἀλήθεια—δ κ. Καράλης ἦρθε λίγες μέρες πρωτύτερα—Ἀλλὰ τί σχέσιν ἔχουν διὰ αὐτὰ Μάρκο μὲ τὴν ἀγωνίαν ποῦ εὐρίσκομαι τώρα; Ἐσὺ θέλεις νὰ φύγῃς. Γιατί θέλεις νὰ φύγῃς;

Μάρκος.—Γιατί δὲν μπορῇς οὔτε γυναικα, οὔτε ἀρραβωνιαστικιά μου νὰ γίνῃς.

Λουΐζα.—(ἀναπηδῶσα) Αἱ!

Μάρκος.—(κυττώντα! τὴν στὰ μάτια)

Λουΐζα.—Κι' ἐγὼ ποῦ σ' ἀγαπῶ Ἐγὼ ποῦ ἐθυσίασα γιὰ σένα διὰ, διὰ—καὶ τὴν τιμὴν μου; Ἔσαι λοιπὸν ἓνας ψεύστης, ἓνας ἄθλιος; μοῦ λὲς ἓνα τέτοιο πᾶγμα τὸ πρῶτ' μίαν νυχτεῖαν, ποῦ ἤμουν δική σου; θέλεις ἂν μὲ ἐγκαταλείψῃς—ἔ;

Μάρκος.—Ἀκουσε Λουΐζα. Ἐγὼ δὲ πέφερα πρωτύτερα πολὺ, ὥστε λοιπὸν καὶ ἥρεμος καὶ ἀποφασισμένος νὰ εἶμαι. Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ βγῶ ἀπ' ἐδῶ μέσα, δίχως νὰ ἴδῃς καὶ σὺ διὰ δικαία φεύγω καὶ δικαία κάνω.—Ἀκουσε λοιπὸν, ἔγγυρσις ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα κι' ὕστερα ἀπὸ τὸ γράμμα μου ἐκεῖνο, ἔπρεπε νὰ μοῦ σεβασθῇ καὶ τὴ γαλήνη τῆς καρδιᾶς μου καὶ τὴν ἀγάπην μου. Ἦταν τόσαι λόγοι!... Ἀλλὰ σὺ τότε ἀκριβῶς, ἅμα ἦρθες ἐδῶ θέλησες διπλότερα νὰ μὲ ξετρελλάνεις. Ἀπλῶς ὁλόγυρά μου ἓνα θανατηφόρο, σαγηνευτικόν, ἀκαταμάχητόν δίχτυ. Ὅπου θὰ πῆγαίνα, ἦσαν μπροστά μου. Σ' ὅποιο σάλονι θάμπαινα θὰ σ' εὕρισκα. Σ' ὅποιον χορὸν νὰ πλησίαζα ἦσαν ἐσὺ πρῶτη, δίχως ἄποτε νὰ στοχάζεσαι, τίπο

τὰ νὰ προσέχῃς, μοῦ ἀρπαζες σχεδὸν διὰ τῆς βίας ἓναν πρῶτον χερὸ. Μοῦ ἔσφιγγες τὰ χέρια—μοῦ ἀφινες τὸ κορμί σου ἐπάνω μου—μοῦ ξετρελλάνεις τὸ νοῦ καὶ τὸ κορμί. Κι' ὅμως πάλιν ἐγὼ καὶ νοῦν ἀκόμη εἶχα καὶ ἐντιμὴν καρδιά νὰ σοῦ λέω. Φεύγω μὴν ἐλπίζεις τίποτε ἀπὸ ἐμένα. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ πανδρευθῶ. Ἐβλεπα τὰς ψυχὰς μας ἀντίθετες—τὸν χαρατῆρα σου τόσον ἀντίθετον ἀπὸ τὸν δικόν μου—τόσον φιλάρεσκον! Τῶξερές ὅτι σὲ ὑποπτεῖν ὁμουν... Ἐσὺ ὅμως ἐννοοῦσες νὰ μὴ μ' ἀφήσῃς μὴ στυγμὴ νὰ σκεφθῶ.—Ἀμα δὲν μὲ ἔβλεπες μοῦ ἔγραφες. Μόλις ἐλυτρωνόμουν ἀπὸ τὸ μεθυστικὸν δίχτυ τῶν ματιῶν σου, εἶχα τὸ θανατηφόρο μεθύσι τῶν γραμμάτων σου, γιὰ νὰ μὴ ἡσυχάσῃ ποτέ ἡ ψυχὴ μου. Ἐχασα τὸν νοῦν μου, τὴν ἐργασίαν μου τὰς ἀσχολίας μου—ὅλα! κι' ὅμως καὶ πάλιν ἀγωνιζόμουν νὰ γλυτώσω καὶ σένα καὶ μένα—κι' εἶχα τὸ θάρρος νὰ σ' ἀπορρίψω. Λέγε μου ὁμιλῶ ἀλήθεια ἢ ὄχι;

Λουΐζα.—Ἦσαν πάντοτε ἓνας ἐγώ στή; ἄδικα ζηλότυπος...

Μάρκος.—(μὲ πένθιμον μειδίαμα) Ναί;... Τώρα τέλευταία σου εἶπα διὰ τὸ φύγω ὀριστικὰ ἀπ' ἐδῶ, γιὰ νὰ χωριστοῦμι μὴ γιὰ πάντα. Τότε ἐξήτησες νὰ μ' ἴδῃς ἐντελῶς μονάχον κι' ἦρθες ἐδῶ μὴ νύχτα...

Λουΐζα.—(κοιτοῦσα τὸ κεφάλι στὰ χέρια τῆς) Κι' ἔγινε δική σου! Κι' ἔκαμα τὴν ὑπερηφάνειαν, θυσία πῶχει νὰ δῶ σὴν μὴ γυναῖκα π' ἀγαπάει—σοῦ δόθη καί...

Μάρκος.—(ἐντονα, σφραγίζοντας τὸ στόμα τῆς μὲ τὸ χεῖρ του) Σωπα! **Λουΐζα.**—Γιατί σοῦ ἀρνήθηκα τίποτες;

Μάρκος.—Αὐτοχρῶς καὶ γιὰ τοῦς δυὸ μας ὄχι.—Διότι καὶ γιὰ μένα ἐσιτάθη ἀδύνατον πλέον κι' ἐξῶ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινον νόμον ν' ἀγωνισθῶ καὶ νὰ σοῦ ἀντισταθῶ περισσότερον.

Λουΐζα.—Καὶ τώρα θέλεις νὰ φύγῃς; Καὶ σὺ σπῆτι μου ποῦ πέφτει ἡ δύστυχία καὶ ἀτιμία; Τὸ σκάδαλον ἐβούλες. Ὁ

ἀρραβῶνας τῆς Μαρίας διελύθη... δὲν συλλογιέσαι λοιπὸν ἐμένα ποῦ με στυγματίζεις σήμερα, ἡμέρα τῶν ἀρραβῶνων μας;

Μάρκος.—Τὸ στίγμα φοβᾶσαι;

Λουΐζα.—μὴπως εἶναι μικρὸν;

Μάρκος.—(ἐπίσημα) Ἀλλὰ τότες ἐγὼ, Λουΐζα, γιατί νὰ καλύψω τὸ στίγμα τὸ ἰδικόν σου, γιὰ τὸ ὅποιον ἐγὼ δὲν σ' ἐβίασα, μ' ἓνα στίγμα ἰδικόν μου τὸ ὅποιον ἐν γνῶσει σ' ἀναλάβω;

Λουΐζα.—Τὸ στίγμα οὐ ἦρθε σπῆτι σου;

Μάρκος.—(ἡσυχά τρεχισιά) Ὁχι. (πιτύσας) Ἀλλὰ διὰ ἐδέχθης στὸ δωμάτιόν σου τὸν Καράλη κάποτε...

Λουΐζα.—Ἀ! Ἐγώ; Πότε; **Μάρκος.**—(ἐπίσημα) Ἀλλὰ τότες ἐγὼ, Λουΐζα, γιατί νὰ καλύψω τὸ στίγμα τὸ ἰδικόν σου, γιὰ τὸ ὅποιον ἐγὼ δὲν σ' ἐβίασα, μ' ἓνα στίγμα ἰδικόν μου τὸ ὅποιον ἐν γνῶσει σ' ἀναλάβω;

Μάρκος.—Ἐκαμες θυσίαν τότες.—Ἀλλ' ὁ Καράλης δὲν εἶχε καὶ ἰδέαν γιὰ σχέσεις ἄλλες ἐξῶ ἀπὸ περαστικές...

Λουΐζα.—(μ' ἀγωνίαν καὶ χαμηλότερον τῶρα) Μάρκο, γιατί μὲ βρίζεις;

Μάρκος.—Κι' ἅμα εἶδες διὰ σβύνει κι' ἡ ὑπόθεσις Καράλη, ξαναγύρισες σὲ μένα.—Λουΐζα, τώρα θέλεις νὰ πάρω τὸ στίγμα σου ἐγὼ γιὰ νὰ μὴ στυγματισθῇ ἐσὺ;...

Λουΐζα.—(μ' ἐκτετυκτὴν ἀγωνίαν) Ἀλλὰ εἶναι ψέμμα αὐτὸ Μάρκο! Ψέμμα—σ' ὀρκίζομαι πῶς σ' ἀγαπῶ!—Σ' ἀγαπῶ!—εἶναι κοίμα νὰ μοῦ φέρεσαι ἐτσι!—Σ' ἀγαπῶ... εἶναι ψέμμα αὐτό ποῦ μοῦ λὲς.

Μάρκος.—Ψέμμα;

Λουΐζα.—(ὡς ἐκνευριζομένη) Ψέμμα (χαυδευτικά—ἐξαλλά) Ὁχι ἐσένα ἀγαπῶ, ἐσένα Μάρκο!

Μάρκος.—εἶνε ψέμμα;

Λουΐζα.—Ψέμμα! Σοῦ τ' ὀρκίζομαι

Ὁ Μάρκος προχωρεῖ ἡσυχά κι' ἀργὰ ὡς τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας καὶ φωνάζει

Μάρκος.—Κύριε Στέλλιο Καράλη! (μπαίνει ὁ Καράλης καὶ παραπίσω στεκόμενος εἰς τὸ βάθος ὁ Λουκιανός.)

Μάρκος.—Σὴν φίλιν ποῦ μᾶς ἐκώλυε

Στόν τάφο της μητέρα σου, πού ξέρω ότι την αγαπούσες τουφερά—Στέλλιο ή γυναίκα αυτή υπήρξε έρωμένη σου πέρνει;

Η Λουίζα είς έναγώνιον εξαγρίωσιν με συνεσπασμένα τὰ χέρια κυττάει τόν Κάραλην, σάν κρεμασμένη από τὰ μάτια και τὰ χείλη του)

Καράλης.—σιγανά κι' ήσυχα—δίχως νά την κυττάει πέρνει τόν Μάρκον από τόν βραχίονα)

Πάμε, Μάρκο—(και προχωρεί προς την θύραν)

Λουίζα.—Ατιμε! γιατί τώκαμες αυτό;

Καράλης.—Ελα Μάρκο πάμε

Λουίζα.—Αλλά ψεύδεται, Μάρκο—μην τόν πιστεύεις! Αυτός είναι μιὰ ψυχή παραλυμένη δίχως κανένα ήρωό και όιοιο. (Ο Καράλης την κυττάει και μειδιάειρωνικώς αλλά όχι χυδαία ούτε με πρόστυχον έμφασιν) (στών Καράλη) Λέγε, λέγε αν είσαι τίμιος άνδρας, λέγε είναι αλήθεια ή ψέμματα;

Καράλης.—μάμε Μάρκο

Μάρκος.—Όχι κύτταξε! (βγάζει ένα γράμμα) αυτό είναι τὸ γράμμα πού του έγραψες ήμα έφυγε. Τέλειώνει (με πικρόν χαμόγελο) με την φ. αιν—«κι' όμως έκαμα την υπερτάτην θυσιάν για σένα». Ο «σένα» αυτός είναι ο Στέλλιος Καράλης. Για μένα τι είχε μείνει;

(Η Λουίζα, έκλυτη ως λιποθυμύσα αναγέρνει σ' ένα κάθισμα. Έν ώ ανούεται δαιμονισμένα ο θόρυβος της μηχανής του αυτοκινήτου κάτω και περνάει τή θύρα του βά-

θους ο σωφέρ)

Σωφέρ.—Ετοιμο τό αυτοκίνητο, Κύριε...

Μάρκος.—(ήσυχα) Πάμε, Στέλλιο. Στο Λουκιανό πού έχει αναστηλώσει τὸ παραπέτασμα και στέκει σ' όλον αυτό τὸ διάστημα στο βάθος αμίλητος) Λουκιανέ, περιποιήσου την (πριν βγῇ από τὸ βάθος) Με συγχωρεῖς τώρα; (βγαίνει με τόν Καράλη).—)

Λουκιανός.—(βυθισμένος είς σκέψεις με τὰ παίζοντα με τὰ χείλη του, κυττώντας την Λουίζαν μιὰ στιγμή, κουνώντας τὸ κεφάλι) Στο καλό!....

κ. Άνθιᾶ.—(βλέποντας την Λουίζα Κόρη μου Λουίζα!

Λουκιανός.—Ήσυχάστε, Κυρία. Τα-ραγμένη είναι θά συνέλθῃ. (ἀκούεται τ' αυτοκίνητο πού ξεκινά και ξεμακρύνει)

Λουίζα.—(συνερχομένη) Ποῦν' ο Μάρκος; Μητέρα! έφυγε; έφυγε;

κ. Άνθιᾶ.—(με τὸ χέρι στο μέτωπο, έν ω ή Λουίζα έρχεται και πέφτει κλαίοντας στον ώμο της) Έφυγε....

Λουκιανός.—Βλέπετε, Κυρία μου, στες έρωτικές ιστορίες δέν πληρώνουν μόνον οι ένοχοι. Περισσότερον πληρώνουν οι άθωοι πού βρίσκονται σιμμό στους ενόχους. Ίσως γιατί έπιτρέπουν και δέν προλαμβάνουν τες κακές αυτές ιστορίες.... Αυτός όμως δίκαια έφυγε.....

Η αύλαία πέφτει, έν ω ή Λουίζα, είναι στηριγμένη στον ώμο της μητέρας της και κλαίει)

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΗΤΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΥ

Αί διάφοροι οργανώσεις αι άσχολούμεναι με την προστασίαν της Μητρός και του παιδιού, άπεφάσαν όπως συγκαλέσουν τὸ πρῶτον συνέδριον από αντιπροσώπους του έξω και έσω Ελληνισμού είς Αθήνας. Έθεώρησαν δὲ τὸ έτος τούτο κατάλληλον διότι επί τη εύκαιρία του έορτασμού της εκατονταετηρίδος της ανεξαρτησίας κα τὰ τὸ ὅποιον ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος προετοιμάζεται νά ἐπιδείξῃ ὅτι μέχρι σήμερον ἐπέτελεσε, θά ἦτο λυπηρὸν εἶναι κοινωνία δὲν ἀντελαμβάνετο, ὅτι διὰ τὰ ὅρα θωπῇ τὸ ἔργον πού μας ἄφησαν οἱ Προγόνοί μας, θά ἔπρεπε νά φροντίσωμεν πρῶτα πρῶτα διὰ τὴν μητέρα και τὰ τέκνα της. Καί διὰ τούτο ἡ Ἑλληνὶς μητέρα ἡ ὅποια ἔλαβε μέρος είς τὴν πάλην ἐκείνην ἡ ὅποια ἐγέννησε και ἐμόρφωσεν ἡμᾶς, ἐκείνη ἡ ὅποια σήμερον σφουρηλατεῖ τὴν αὖριον, και τὸ παιδί της πού καλεῖται νά γίνῃ ὁ πατέρας και ἡ μητέρα τῆς αὖριον, ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τοῦ συνεδρίου.

Εἰς τὸ συνέδριον τούτο ἔλαβον μέρος πλείστοι ὑγιεινολόγοι Ἱατροί, παιδαγωγοί, κοινωνιολόγοι, ὡς ἀντιπρόσωποι διαφόρων φιλανθρωπικῶν ὁργανώσεων, οἱ Δῆμαρχοι διαφόρων Δήμων. Τὴν Ἥπειρον εὐτυχῶς πολὺ ἐπαξίως ἀντιπροσώπευσεν ὁ κ. Εὐάγγελος Παπᾶς ὑγειονομικὸς ἐπιθεωρητῆς Σχολείων, και ἡ Κυρία Ἐλευθερία Γκάνιου τῶς Πρόεδρος τοῦ Πατριωτικοῦ ἰδρύματος Ἰωαννίνων.

α.) ἡμέρα. Πρῶτη τὸν λόγον ἔλαβεν ἡ κ. Α. Κατσήγγρα με θέμα (εἰσήγησιν) πῶς θά πρ ἰλάβωμεν τὴν ἀνάγκην τῆς περιθάλψεως τοῦ παιδιοῦ. Τί εἰμπορεῖ νά κάμῃ σήμερα ἡ οἰκογένεια διὰ τὸ παιδί και τί ὄχι; Εἶτα ἡ κ. Παπαφράγκου παιδαγωγὸς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ζυρίχης, με θέμα πῶς θά βοηθήσωμεν τὴν οἰκογένειαν.

β.) ἡμέρα. Προστασία τοῦ βρέφους, με χρι δύο ἐτῶν ἀπὸ ὑγεινῆς ἀπόψεως ὑπὸ τοῦ παιδίατρον Σ. Βέρα. Προστασία νηπίου ἀπὸ 2—6 ἐτῶν, ἀπὸ ὑγεινῆς ἀπόψεως ὑπὸ Ν. Σπυροπούλου ὑφηγητοῦ παιδιατρικῆς. Προστασία προσχολικῆς ἡλικίας, με χρι ἔξ ἐτῶν, ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς προνοίας ὑπὸ Κ. Στυλιανοπούλου παιδαγωγοῦ.

γ.) ἡμέρα. Προστασία Σχολικῆς ἡλικίας ἀπὸ 6—12 ἐτῶν ἀπὸ ὑγεινῆς ἀπόψεως ὑπὸ Σ. Λαμπραδίου παιδίατρον, και Διευθυντοῦ Σχολικῆς ὑγεινῆς Ἐπαρχικοῦ Παιδεί-

ας.

Προστασία μητρός και παιδιοῦ ἀπὸ κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως, και τί μέτρα εἰδέν νά ληφθῶσιν, ἰδίᾳ διὰ τὴν ὑπαιθρον γῶραν, ἣτις στερεῖται φιλανθρωπικῶν ὁργανώσεων ὑπὸ Εὐαγγέλλου Παπᾶ ὑγειονομικοῦ Σχ. ἐπιθεωρητοῦ Ἥπειρου. Προστασία Σχολικῆς ἡλικίας 6—12 ἐτῶν ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς προνοίας και ἐκπαιδευτικῆς ὑπὸ Κ. Παπαδημητρίου παιδαγωγοῦ διδάκτορος.—

δ.) ἡμέρα. Προστασία ἐφηβικῆς ἡλικίας 12—18 ἐτῶν ἀπὸ ὑγεινῆς ἀπόψεως ὑπὸ Π. Μητροπούλου παιδίατρον.

Προστασία ἐφηβικῆς ἡλικίας 12—18 ἐτῶν ἀπὸ κοινωνικῆς προνοίας και ἐκπαιδευτικῆς ὑπὸ Γ. Παλαιολόγου παιδαγωγοῦ. Εἰσήγησις ἐπὶ θέματος συνεκπαιδύσεως ὑπὸ Μ. Ἀμαράντου Δρ. παιδαγωγοῦ, με λους τοῦ Ἐκπαιδ. και Γνωμοδ. Συμβουλίου.

Προστασία ἐργαζομένων παιδιῶν ὑπὸ τῆς κ. Μ. Σβώλου.

ε.) ἡμέρα. Προστασία ἀνωμάλων παιδιῶν ἀπὸ ὑγεινῆς ἀπόψεως ὑπὸ Σ. Διαμαντοπούλου παιδίατρον. Προστασία ἀνωμάλων παιδιῶν ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Θεοδώρακοπούλου διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν Ἀθέρωφ.

Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς ὑπὸ Σακελλαροπούλου παιδαγωγοῦ.

στ.) ἡμέρα. Ἀποδοχὴ προτάσεων ἐπιτροπῶν.

Δι' ἐκάστην συνεδρίαν ἐξελέγεται εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἣτις μετὰ συζήτησιν ἐπὶ τῶν λεχθέντων θεμάτων θά ὑποβάλλῃ τὸ πόρισμα εἰς τὰ εἰδικὰ ὑπουργεῖα.

Τὸ συνέδριον διὰ τὰ ὅλας πρωτοφανῇ και ἐπείγοντα ζητήματα ἅτινα συνεζήτησεν, ἐπροκάλεσεν ὅλας ἐξαιρετικὰς φαινομένους, και ἡ αἴθουσα τοῦ Παργασοῦ, ἐνθα ἔλαβον χώραν αἱ συζητήσεις, ἦτο καθημερινῶς πλήρης διανοουμένων ἀνθρώπων, οἵτινες μετ' ἐνδι ἀφέροντος, παρηκολούθουν τὰς εἰσηγήσεις.

Ὅλας ἰδιαιτέρως ἡμεῖς οἱ Ἥπειρώται εἰμεθα ἐνθουσιασμένοι διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀντιπροσωπείαν τῆς Ἥπειρου διὰ τὸ λεπτὸν θέμα ὅπερ ἐχειρίσθη ὁ κ. Εὐάγγελος Παπᾶς μετὰ πάσης σαφηνείας και λεπτότητος.

Ἀθήνα—Ὀκτώβριος.

ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΝΑΤΑΣ

Κατὰ τὸ δευτέρον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἡ πόλις τῶν Ἰωαννίνων προέπεμπεν εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ κατοικίαν τῶν ἀρχαιότερον τῶν καθηγητῶν τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς, τὸν Ἰωάννην Κανάταν, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλουσιν τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν, καὶ τὰ θεμέλια τῶν γνώσεών τῶν, ὁλόκληροι τῆς ἡμετέρας γενεᾶς!.

Ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Κανάτας ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔτος 1863. Τὴν γυμνασιακὴν του μόρφωσιν διήνυσεν εἰς τὴν Ζωσιμαίαν Σχολὴν ὑπὸ τοῦς σοφωτάτους τῶν χρόνων ἐκείνων καθηγητάς, μεθ' ὃ ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἐν Ἀθῆναις φιλοσοφικὴν σχολὴν τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου τῆς Γεραρᾶς Ζωσιμαίας Σχολῆς, ὅπου ἐδίδασκεν ἐπέκεινα τῶν 35 ἐτῶν.

Ἡ μετὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ 1912 ἐκπαιδευτικὴ ἀφομοίωσις ἐτοποθέτησεν αὐτὸν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς Ζωσιμαίας, ἐνθα ἠργάσθη μέχρι τοῦ 1925, ὅποτε παθὼν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀπεσύρθη ἐξ αὐτῆς. Ὁ ἀοκνὸς ζῆλός του, ἡ παροιμιώδης ἐπιμέλειά του, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του, δι' ἣν εἶχον διακριθῇ ἅπαντες οἱ παλαιοὶ τῆς Ζωσιμαίας καθηγηταί, ἵνα καταστήσῃ ταύτην φάρον τηλευγῆς, ἐξ ἧς ἐξεχύνοντο τὰ Ἑ λ λ η ν ι κ ἄ Γ ρ ἄ μ μ α τ α, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, πανταχοῦ τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ, ἡ φιλοτιμία του, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ ἔργον του, οἱ μηλίχιοι τρόποι του, ὁ εὐθεὺς χαρακτήρ του, καὶ ἡ ἐπιμελημένη ἀνατροφή του, ἐκίνησαν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας τῶν Ἰωαννιτῶν.

Ὅσοι ἀπὸ τεσσαρκακονταετίης διήλθον τῶν ἐδωλίων τῆς Ζωσιμαίας εἰς αὐτὸν ὀφείλουσιν τὰς βάσεις τῆς παραιτέρω μορφώσεώς των.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ εἰς Κύριον ἀποδημήσας παλαιὸς τῆς γεραρᾶς Ζωσιμαίας Καθηγητῆς Ἰ ω ἄ ν ν η ς Κ α ν ἄ τ α ς. Δι' ὃ καὶ ἡ πόλις δικαίως ἐτίμησεν αὐτὸν καὶ σύμπαν τὸ καθηγητικὸν σῶμα ἀπάντων τῶν σχολείων τῆς πόλεως παρηκολούθησεν τὴν κηδείαν του καὶ κατετέθεισε ἐπὶ τῆς σοροῦ αὐτοῦ τὸν ὀφειλόμενον τῆς εὐγνωμοσύνης στέφανον πρὸς τὸν ἐπὶ 35 ὁλόκληρα ἔτη προσενεγκόντα τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐν τῇ γεραρᾷ Ζωσιμαίᾳ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ εἰς τὸν βωμὸν τοῦ καθηκόντος. Ἡ « Ἑ λ λ ο π ί α » οἱ διευδυνταὶ τῆς ὁποιᾶς, ὡς καὶ τόσοι ἄλλοι πολλὰ εἰς τὸν ἐκλιπόντα καθηγητὴν ὀφείλουσι, ἄληστον θὰ διατηρήσῃ τὴν μνήμην αὐτοῦ, καὶ ἀποδίδουσα τὸν ὑστατὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εὐχεται, ἵνα πάντες οἱ νέοι συνάδελφοί του μιμῶνται καὶ τὰς ὁμολωγουμένας ἀρετὰς τῶν παλαιμάχων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας σκαπανέων.

ΜΙΑ ΠΟΛΥ ΑΠΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἦταν ἀπόψε πῶφες γιὰ πάντα ἀγαπημένη
Ποῦδα τίς γέφυρες ἱτιές τὸ δρόμο σου νὰ κλείνουν,
Ἦταν ἀπόψε πῶφες.... Μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη
τὰγαπημένα βήματα ἀκουγα ἄργα νὰ σβύνουν....

Σ' εἶχα ἀγαπήσει—νᾶξερές—ὅσο ποτὲ καμμιὰ....
Καὶ σὺ τὴ φλόγα μου ἔννοιωσες—τὸ ξέρω τὴ μεγάλη!...
Μὰ ἦταν κι' οἱ δύο μας οἱ καρδιές περήφανες κι' ἡ μιὰ
Δὲ θάλεγε τὸ μυστικό, τὸ φλογερὸ στὴν ἄλλη.

Τὰ χέρια ἐδώσαμε σὰν δυὸ φίλοι παλιοί, πιστοί!...
Μὰ γιὰ τὴν τόση ἀγάπη, μας τὴν ἄμοιρη χαρὰ μου
Λέξη δὲν εἶπαμε οὔτε μιὰ.... Ὡς τὴ στεγνὴ στιγμή
τὸ χέρι σου δὲν ἔτρεμε, δὲ λύγισε ἡ ματιά μου.

Κι' ἦθε τὸ βοᾶδου πῶφες κι' Ἐσὺ καὶ τ' ὄνειρό μας,
Κι' ἦταν ὁ πόνος μου πλατύς, θανέβαινε ὡς τ' ἀστέρια....
Βουβοὶ κι' οἱ δυὸ, ὑπερήφανοι, κλειστοὶ στὸν ἑαυτὸ μας,
τὴν εὐτυχία ἀφήναμε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια....

(1930)

Σ. Μ.

(* Τὸ ἀνωτέρω ποίημα ὡς καὶ εἰς τὰ προηγούμενα τεύχη δημοσιευθέντα μὲ τὰ ἄρχικα Σ. Μ. ἀνήκουν εἰς τὸν πολὺκλαυστον Σπύρον Μάρκας, ποὺ ἀπέθανε τὴν 26ην Ὀκτωβρίου 1930, κατόπιν προσβολῆς ὑπὸ δεινῆς ἀδυσωπότητος νόσου.

Ὁ Σπύρος Μάρκας ἦτο ἐξαιρετικὴ διάνοια. Χάρις εἰς τὴν ιδιοφυίαν του ἐν τοῖς Μαθηματικοῖς κατώρθωσε μόλις εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν νὰ γίνῃ « membre titulaire » τῆς Γαλλικῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρείας, καθὼς καὶ τῆς κατὰ τὸ 1928 ἐν Ἑλλάδι συστάσεως τοιαύτης. Ἐκτὸς τῆς ἰδιαιτέρας κλίσεως εἰς τὴν Ἀστρονομίαν, βαθύτατα ἐσπούδζε τὴν Μηχανικὴν, διατρέχων τὸ 3ον ἔτος τοῦ Πολυτεχνείου. Ἡ πρακτικὴ Ἐπιστήμη δὲν τὸν παρεκώλυε καθόλου ν' ἀσχολῆται καὶ εἰς τὴν λογοτεχνίαν, τὰ δὲ ποιήματά του ἐδεινάν μίαν πλουσίαν ποιητικὴν φλέβα (πρῶτος ὁ ὁποῖος τὰ εἴξευρε καὶ τὰ ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν « Ἠπειρόν » ἦτο ὁ Πέλλερεν). Γενικῶς ὁ Σπύρος Μάρκας, δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν εἴπῃ κανεὶς, ὅτι ἦτο enfant du genie. Ἡ « Ἑλλοπία », τῆς ὁποίας ὁ μεταστὰς ἦτο πεφιλημένος συνεργάτης, ἐκ τῶν πρώτων, ποὺ ὑπεβοήθησαν τὴν ἰδρυσὶν τῆς προσέτι δὲ φίλος πολύτιμος καὶ ἀδελφικός, χύνει θερμὸν δάκρυ ἐπὶ τοῦ νωποῦ του τάφου, εἰς δὲ τὴν ἑογένειάν του διαβιβάζει τὰ θερμὰ τῆς συλλυπητήρια).

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

NEA BIBLIA

«Νεοελληνική λογοτεχνία»

ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

Ο κ. Ηλ. Βουτιεριδής έλαβε ένα μικρό βιβλίο, όπου κάμει μιὰ σύντομη σκιαγράφησι τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ 10ο καὶ 11ο αἰῶνα μ. χ. καὶ φθάνοντας εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Γιὰ τὰ ἐπίμειπτα μέρη καὶ κριτικῆς ἐργασίας τοῦ κ. Βουτιεριδῆ δὲν εἶναι κἀν ἄξιο νὰ γίνεταί λόγος καὶ νὰ παραβλέπηται ἡ οὐσία, γιατί ὁ κ. Βουτιεριδῆς εἶναι ὁ μόνος ἴσως, ποὺ ἀνέλαβε νὰ γνωρίσῃ πλατῆ τερα στοὺς ξένους τὴν Ἱστορίαν τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας (βλ. Ἀον Τόμον καὶ βον τόμον α'. τεῦχος) καὶ κατάφερε ἔτσι ν' ἀποφεύγωνται ἡ τρομερὲς παρεξηγήσεις ἀπὸ ξένους φιλέλληνας μὲν καὶ φιλοτίμους, ἀλλὰ οἱ ὅποιοι μὴν ἔχοντας ἄλλο πρόσωπο μέσο, ἀναγκάζονται νὰ γράφουν κριτικὰς γιὰ τὴ Νεοελληνικὴ λογοτεχνία, στηριζόμενοι πότε σ' ἐλεεινὰς ἡθογραφίας, ποὺ ἔτυχε γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο νὰ μεταφρασθοῦν σὲ ξένη γλῶσσα καὶ πότε στὰ τελευταῖα φύλλα τῶν μεγαλύτερων Ἀθηναϊκῶν περιοδικῶν, ποὺ βγαίνουν σχεδὸν πάντα [μὲ τακτικὴ συνεργασία ὁρισμένου ἐκ τῶν προτέρων κύκλου συνεργατῶν. Δὲ θὰ κάναμε, λοιπὸν κανένα λόγον γιὰ τὸ ἐπίμειπτο αὐτὸ σημεῖο τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Βουτιεριδῆ, εἰάν δὲν ἐβλέπαμε τὸ ἄτοπο, ποὺ θὰ δημιουργηθῇ, ἐφ' ὅσον ἡ μελέτη αὐτὴ θὰ μὴ μεταφρασθῇ στὰ γερμανικὰ στὸ ξενωριστὸ τεῦχος, ποὺ ἔβγαλε ἡ Prager Presse, θέλοντας νὰ παρουσιάσῃ τὰ Βαλκανικὰ κράτη μὲ ὅλα τὰ φανερώματα τῆς ζωῆς του. Γι' αὐτὸ ἔχουμε τὴν ἰδέαν, πῶς ἔπρεπε στὸ γενικὸν αὐτὸ ἱστορικὸν ἔκκτασμα νὰ δίνη μιὰ καλύτερη εἰκόνα στοὺς ξένους. Ἀπόλυτο δίκιον ἔχει ὁ κ. Ροδάς, ποὺ σημειώνει στὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» τὴν παράλειψιν τοῦ Τραυλιαντῶν, τοῦ Σκίπῃ καὶ μερικῶν ἄλλων ἀκόμη, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν πολὺ καλύτερα ἀπὸ μερικοὺς ἄλλους μιὰ ὁλόκληρη ἐποχὴ τοῦ τόπου των. Κι' ὅσο γιὰ τὴν παράλειψιν αὐτὴ εὐρύτερο λόγο ἔκανε ὁ κ. Ροδάς. Ἡμεῖς ὅμως ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε καὶ κατ' ἄλλοι: Ἄν δι-ατρέξῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν πρώτη ὥς τὴν τελευταία σελίδα ὁλόκληρον τὸ βιβλίο, δὲ θὰ βρῇ πούθεν τὴ λέξιν «χρονογράφημα»· μόνάχα ὅταν μιλήσῃ γιὰ τὸ Νιοβάναν, τὸν λέει «χρονογράφο στὰς ἐφημερίδας» ἔτσι συμπληρωματικὰ καὶ μὲ συγκατάβασιν (κι' ἄς τ' ἀνύψωσιν σὲ λογοτεχνικὸ εἶδος καὶ ἄς τὸν λέ-

ῃ ὁ Παλαμᾶς «λαμπρὸ τῆς γύρω ζωῆς ζω-γράφος» κι' ἄς μπηκε ἴσως ἀπ' αὐτὸ καὶ μὴ νοστήνῃ Ἀκαδημία.) Δὲν ἔχουμε τὴν ἀξί-ωσιν ν' ἀναγνωρισθῇ τὸ χρονογράφημα ὡς λογοτεχνικὸν εἶδος, ὅπως ἡμεῖς τὸ φαντα-ζόμεσθε, γιατί τότε ἔπρεπε νὰ μποῦν μο-ναδικοὶ ἀντιπρόσωποι πρῶτα ὁ Νιοβάνανς κι' ὕστερα ὁ Πελλερὲν, ποὺ κατ' ὀρθοὺς ἀληθινὰ νὰ φθάσουν σὲ μιὰ «κλειστὴ φορ-μα» πραγματικοῦ χρονογραφήματος. Ἄς τὸ πάρουμε ὅμως σὰ μέσον, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ὁποίου ῥελατσαρίστηκαν στὴν Ἑλλάδα ἡ ξένης ιδέες, μὲ τὸ δροσερὸ διάλογον, τὴ χαριτωμένη ἀφήγησιν καὶ τὴ λεπτὴ παρατή-ρησιν. Κι' ὡς τέτοιο δὲν ἔπρεπε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴ ἐνὸς κριτικοῦ, ὅπως ὁ κ. Βου-τιεριδῆς.

Errata

Σελ. 74. Ἀνάγν. Πανδαμάτωρ, ἀντὶ Παν-δαμήτωρ.

Σελ. 80. (Ἀνάγν. Ποιοτικὴν ἂντὶ ποιητι-κὴν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κο ν Ἀ λ έ ξ. Μ υ λ ω ν ᾱ ν. Ἀ θ ῆ-ν α ς. Ἐπιστολὴ καὶ συνδρομὴ ἐλήφθησαν. Εὐ χ α ρ ι σ τ ο ῦ μ ε ν. Ἀναμνηστικὸν συνεργασίαν.

Κο ν Β α σ ι λ. Μ ε λ ᾱ ν. Ἀ θ ῆ ν α ς. Ἐπιστολὴ καὶ συνδρομὴ ἐλήφθησαν. Εὐ χ α ρ ι σ τ ο ῦ μ ε ν. Διὰ τὸ ζήτημα τῶν στοιχείων φροντίζομεν, νὰ καλλιεθεύσω-μεν, ὅσον τὸ δυνατόν τῆς ἐκδοσίν τοῦ περι-οδικοῦ, καὶ ἐλπίζομεν νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν.

Κο ν Ν ι κ ο λ. Γ ε ω ρ γ ι ᾱ δ ῆ ν Ἀ θ ῆ ν α ς. Ἐπιστολὴ καὶ συνδρομὴ ἐλήφθησαν. Εὐ χ α ρ ι σ τ ο ῦ μ ε ν. Τὰ πολὺ κολακευτικὰ λόγια σας μᾶς καθυπο-χρεώνουν.

Κο ν Γ ε ω ρ. Κ α λ υ δ ὀ π ο υ λ ο ν. Χανιά. Ἐπιστολὴ καὶ συνδρομὴ ἐλήφθησαν. Εὐ χ α ρ ι σ τ ο ῦ μ ε ν. Ἀνα-μνηστικὸν πραγματείαν διὰ προσεχέος τεύχος.

Κο ν Ν. Γ. Δ ὀ σ ι ο ν. Π α ρ ῖ σ ι. Ἰ-στορικὸν χρονογράφημα, καὶ ἱστορικὸν ἔπε-ρὶ Ἀρτὸς ἀρθρον ἐλήφθησαν. Θὰ δημοσι-ευθῶν, προσεχῶς.

Κο ν Σ τ ο ῦ π η ν. Κ έ ρ κ υ ρ α ν. Ἐπιστολὴ καὶ συνδρομὴ ἐλήφθησαν. Ἡ-γ ν ὠ μ η σ α ς ὀ ρ θ ῆ. Εἰς τὰ προσε-χῇ φύλλα τῆς Ἑλλοπίας θὰ ἀφιερῶσωμεν περισσοτέρας σελίδας δι ᾱ τ ᾱ Ἡ π ε ι-ρ ὠ τ ι κ ᾱ ἐν γέ ν ε ι ζ η τ ῆ μ α τ α.

Η «ΕΛΛΟΠΙΑ»

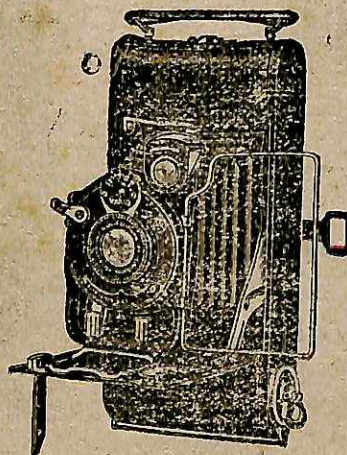
ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "Η ΑΣΤΡΑΠΗ",

ΓΕΩΡ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

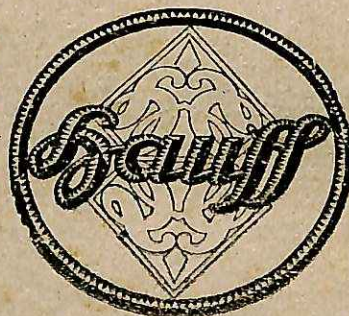

Ἐκτελοῦμεν ἀπάσας τὰς φωτογραφικὰς ἐργασίας μετ' ἐπιμελείας. Μαγεθύνσεις εἰς ὅλους τοὺς χρωματισμοὺς καὶ μεγέθη. Ἐξυπηρετοῦμεν προθύμως τοὺς ἐρασιτέχνας.

ΤΜΗΜΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

Διχθέτομεν τὰς καλλιτέ-
τερας φωτογρ. μηχανὰς
τοῦ Γερμανικοῦ οἴκου
"ORION," καὶ τ' ἀσυ-
ναγώνιστα εἰς τε τὴν ποι-
ότητα καὶ τιμὴν φιλμς
χάουφ.

Τιμαὶ ἀσυναγώνιστοι

